2016 / Nr. 2 (1305)

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

RIMTAS

ISSN 1392-4753

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

2016 m. Nr. 2 (1305)

Leidžiamas nuo 1920 m. birželio
Atkurtas 1990 m. liepą

Laisvės al. 34,
44240 Kaunas, Lietuva

Išeina kas antrą mėnesį
Tiražas 600 egz.

Šiame numeryje

Aktualija
Jaunųjų šaulių asamblėja:
„Imkis atsakomybės ir daryk, ką privalai“ 2
Pildosi šaulių ginklinės 6

Tema
Jaunieji šauliai ir LŠS 8
Kokia yra mūsų pilietinė galia? 12

Įvykiai
Uteniškiai šauliai: aktyviai ir patriotiškai 14
Pratybos „Prienų atkirtis“:
petys į petį su kariais savanoriais 16

Mes – jaunieji
Trispalvę – į aukščiausią bokštą 20
Šaudymo varžybose grūdinama jaunoji
Lietuvos gynėjų karta 21

Atmintis
Istorijos pamokos 23
Tauragės šaulių namų paslaptys 24
Šaulių pastangos susigrąžinti Vilnių:
„Mes be Vilniaus nenurimsim!“ 26
Saulės (Šiaulių) mūšis – kertinis Lietuvos
tapatybės pamato akmuo 30

Be uniformos
Policininkas, šaulys A. Maciulevičius:
„Didžiausia vertybė yra žmonės“..... 32

Nauji leidiniai 34

„Trimitas“ 2016 m. Nr. 2 (1305)
Lietuvos šaulių žurnalas
Leidžiamas nuo 1920 m. birželio
Atkurtas 1990 m. liepą. Išeina kas antrą mėnesį
Leidėjas
Lietuvos šaulių sąjunga www.sauliusajunga.lt

Redakcijos kolegija:
Liudas Gumbinas, LŠS vadas ats. plk. ltn.,
Ernestas Lukoševičius, LŠS išeivijos šaulys,
Gediminas Jankus, Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šaulys,
Jonas Godliauskas, LŠS Centro valdybos narys,
Karininko A. Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės šaulys,
Mindaugas Nefas, LŠS Centro valdybos, „Saja“ narys,
Plk. P. Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės šaulys,
Leonas Stonkus, LŠS Centro valdybos, Vakarų (jūros) šaulių 3-osios rinktinės šaulys,
Kęstutis Vaitonis, CV narys,
Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės šaulys.
Laikinai einantis redaktoriaus pareigas Valdas Kilpys
1, 2, 3, 4 viršeliuose Valdo Kilpio nuotraukos

„Trimito“ redakcijos adresas: Laisvės al. 34, 44240 Kaunas, Lietuva, tel.: (8 37) 22 46 47, (8 685) 6 53 01.
El. p. redakcija@sauliusajunga.lt; Leidinio indeksas 5291

Atstovai užsienyje:
LŠS išeivijoje (JAV) vadas J. R. Butkus (FB paskyra
Lietuvos šaulių sąjunga išeivijoje – Centro valdyba)
Toronto (Kanada) V. Pūtvio kuopos vadas V. Pečiulis

Sąskaita prenumeratai
Šiaulių bankas, sąskaitos Nr. LT14 7180 9000 0060 6626

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių mintimis.
Rankraščiai negrąžinami ir nerecenzuojami.
Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuvę.

Spausdino KOPA,
dizaino ir leidybos UAB, Kampo g. 7, LT-50153, Kaunas.

© Trimitas, 2016

ISSN 1392-4753
Tiražas 600 egz.

Jaunųjų šaulių asamblėja: „Imkis atsakomybės ir daryk, ką privalai“

Balandžio 2–3 dienomis Kaune vyko pirmoji jaunųjų šaulių asamblėja. Ją organizavo šaulių studentų korporacija „Saja“. Draugėn susirinkę jaunieji šauliai sprendė įvairias šauliško gyvenimo problemas, pramogavo, susipažino su šauliškomis Kauno miesto vietomis.

Asamblėja prasidėjo nuo susitikimo su LŠS vadu ats. plk. ltn. Liudu Gumbinu. Susitikimo metu vadas papasakojo apie savo nelengvus jaunystės apsisprendimus, su kuriais susiduria kiekvienas jaunas žmogus. Pasak ats. plk. ltn. L. Gumbino, kiekvienam gyvenimo kelyje dažnai širdin įstringa kokio nors iškilaus žmogaus pasakyti žodžiai. JAV generolo Normano Schwarzkopfo pasakyti ir LŠS vado prisiminti žodžiai tapo šios asamblėjos leitmotyvu: „Kai reikia – imkis atsakomybės ir daryk, ką privalai.“

Jaunieji šauliai problemas nagrinėjo trijose darbo grupėse: pilietinio ugdymo, jaunojo šaulio įvaizdžio visuomenėje ir vasaros stovyklų veiklos organizavimo. Po sesijose atlikto darbo, gimė pačių šaulių paruošta rezoliucija, su kurios tekstu ir siūlome susipažinti „Trimito“ skaitytojams.

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOS JAUNŲJŲ ŠAULIŲ ASAMBLĖJOS REZOLIUCIJA

2016 m. balandžio 2 d.
Kaunas

Jaunieji šauliai savo veiklos Sąjungoje metu daug laiko praleidžia praktiniuose ir teoriniuose užsiėmimuose savo mokyklose, rinktinėse, kariniuose daliniuose. Vyksta daugiapakopis mokymas mokyklinių atostogų ir vasaros metu. Jaunimas Lietuvos šaulių sąjungoje mokosi karybos, sportuoja, lavinasi pilietiškumo temomis. Tačiau keliama prielaida, kad Sąjungoje trūksta akademinio švietimo, kad neišklausome jaunųjų šaulių nuomonės.

Šios asamblėjos tikslas – sudaryti jauniesiems šauliams galimybes išsakyti savo nuomonę Lietuvos šaulių sąjungai svarbiais klausimais. Tokiu būdu prisidėti prie veiklos tobulinimo. Taip pat buvo siekiama skatinti asamblėjos dalyvius pristatysi savo asmeninius pastebėjimus, pasidalinti rinktinėse įgytomis patirtimis, susipažinti ir pabendrauti su kitais jaunaisiais šauliais. Tokio tipo asamblėjos turi tapti kasmetiniu renginiu, kurio metu būtų vykdoma ne tik jaunimo politika, bet ir atsižvelgiama į problemas, ieškoma jų sprendimo būdų.

Pirmojoje, šaulių studentų korporacijos „Saja“, organizuotoje Jaunųjų šaulių asamblėjoje dalyvavo 21 jaunasis šaulys iš 9 rinktinių (Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Vilniaus ir Utenos). Planuojama šią asamblėją rengti kartą per metus. Šį kartą buvo diskutuota trijose darbo grupėse:

1. Vasaros stovyklų ir pakopų organizavimas;
2. Pilietinis ugdymas jaunųjų šaulių veikloje;
3. Jaunojo šaulio įvaizdis visuomenėje. Darbo grupių apibendrinamojo posėdžio metu buvo iškeltos šios problemos ir jų sprendimo būdai.

1. Vasaros stovyklų ir pakopų organizavimas

Jaunieji šauliai pirmojoje darbo grupėje svarstė apie pakopinio jaunųjų šaulių rengimo privalumus ir trūkumus, išsakė savo nuomonę ir pastebėjimus, kuriuos susidarė patys dalyvaudami tokiuose mokymuose. Kartu su grupės moderatoriais LŠS G3 sk. vyr. mokymo specialiste Germante Bartkute ir LŠS vado pavaduotoju ats. kpt. Vytautu Žymančiumi (telefoninės konferencijos būdu) sukūrė naują programą, kurią siūlo pritaikyti praktikoje ateinantiems metams. Žemiau pateiktos galimos pataisos dabartiniams mokymams:

I PAKOPA

Tikslas
Supažindinti su LŠS veikla ir suteikti karinių žinių pagrindą.

Pastabos
Trūksta psichologijos, komunikacijos paskaitų, mažinti teorinių ir ilginti praktinių užsiėmimų laiką.

Vertinamasis testas (užduotis):
- rikiuotė;
- istorija;
- teoriniai testai (GVT, topografijos pagrindai).

Išlaikymo riba ne mažiau negu 40%

II PAKOPA

Tikslas
Išmokyti jaunuosius šaulius vadovauti skyriaus dydžio padaliniui.

Pastabos
Reikalingos kuopos budėtojo pareigų, šaudymo pozicijų, maskuotės, nebylių valdymo signalų paskaitos.

Vertinamasis testas (užduotis):
- taktinis žygis naudojant NVS, linijinių kliūčių įveikimo būdai, reakcija į priešo ugnį, atsitraukimai, žiedinė gynyba, patrulio bazė, maskuotė;

• topografinis žygis (10 km.).
Išlaikymo riba ne mažiau 50 %

III PAKOPA

Tikslas
Paruošti šaulius vadovauti būrio padaliniui.

Pastabos
Nėra UP, teorinių pratybų vedimo (teorijos, praktikos), reikia daugiau individualių ir vadovavimo įgūdžių tobulinimo.

Vertinamasis testas (užduotis):
• užsiėmimo vedimo praktika;
• taktinis žygis.
Išlaikymo riba ne mažiau 70 %

IV PAKOPA

Tikslas
Tobulinti šaulių vadovavimo ir planavimo įgūdžius.

Pastabos
Tobulinti individualius įgūdžius, gilintis į kompleksinius įgūdžius, mokyti pratybų planų rengimo, vadovavimo (kalbos kultūra, kūno kalba, bendravimo psichologija).

Vertinamasis testas (užduotis):
• užduoties vykdymas;
• pratybų plano rengimas.
Išlaikymo riba ne mažiau 70 %

2. Pilietinis ugdymas jaunųjų šaulių veikloje

Šioje darbo grupėje jaunieji šauliai kartu su LŠS Garbės teismo nariu dr. Norbertu Černiausku svarstė apie pilietinio ugdymo problemas Sąjungoje. Grupė iškėlė penkias pagrindines problemas ir pasiūlė jų sprendimo būdus.

1) *Apsimestinis, laikinas šauliškumas* – vis dažniau pasitaiko atvejų, kai šauliai savo pilietiškumą ir patriotiškumą demonstruoja tik apsirengę uniformą ir dalyvaudami valstybiniuose minėjimuose. Atsižvelgdami į šią problemą, darbo grupė nusprendė, jog šauliškumas turėtų būti gyvenimo būdas. *Siūlome*, jau pirmoje pakopoje įtraukti kuo daugiau pokalbių su jaunaisiais šauliais, pabrėžti, kas yra Šaulių sąjunga, kokias pagrindines vertybes ji ugdo, kodėl turime laikytis šaulių įsakymų, kokia jų prasmė, kuo svarbi uniforma, kodėl ją privalome gerbti ir pan. Kuo daugiau bus kalbama apie elementarius moralinius dalykus, tuo labiau jaunoji karta supras ir pajus, jog Lietuvos šaulių sąjungos įsakai nėra vien taisyklės, kurių turime laikytis kariniame dalinyje arba tik su šauliška uniforma. Kalbėti apie tai galėtų ir LŠS jaunimas, kadangi moksleiviai, klausydami iškalbingo, motyvacija ir energingumu pasižyminčio bendraamžio, lengviau įsisavins ir supras pateiktą informaciją. Puikus pavyzdys – „Lietuvos šaulių sąjungos įsakai kitaip“, nes jaunieji šauliai turi patys pateikti alter-

natyvas įsakams, t. y. paversti juos suprantamus ir aiškius jaunimui.

2) *Neaiškūs ugdymo reikalavimai jauniesiems šauliams* – Sąjungoje nėra suvienodinta jaunojo šaulio ugdymo programa. Manome, jog tai yra blogai, kadangi j.šaulių pakopų kartos išmoksta skirtingus dalykus. Taip išsivysto nelygybė tarp rinktinių, j.šaulių. Pavyzdys: pirmoji 4 pakopos karta smarkiai nusileidžia antrajai 4 pakopos kartai. Ir tai vis labiau išryškėja pratybose, „Žalgiryje“, kyla ginčai, nesutarimai. Siūlome parengti jaunųjų šaulių ugdymo reikalavimus kartu su pačiais jaunaisiais šauliais, juos paviešinti, paskelbti LŠS internetiniame puslapyje, kad tai būtų prieinama visiems j.šauliams, ir tie, kurie neturi galimybės visada važinėti į rinktinių pratybas, galėtų informacijos ieškoti savarankiškai.

3) *Nebendradarbiavimas* – pastebime, jog Sąjungoje trūksta bendradarbiavimo, t. y. nėra pakankamai atsižvelgiama į j.šaulių nuomonę, todėl siūlome įsteigti Lietuvos šaulių sąjungos Jaunųjų šaulių valdybą, kurioje rinktines atstovauti galėtų labiausiai motyvuoti, patirties ir idėjų turintys j.šauliai. Jie galėtų būti atrinkti balsavimo ar motyvacinio pokalbio metu. Ši valdyba galėtų organizuoti susirinkimus, dirbti, spręsti iškylančius klausimus, atstovauti Sąjungą kituose renginiuose. Taip pat galėtų skleisti informaciją j.šauliams, nuolat komunikuoti, pagelbėti, konsultuotis su LŠS rinktinių, Sąjungos vadu ir jo pavaduotojais, teikti pasiūlymus ir perteikti j.šaulių poziciją sprendžiant problemas. Tai būtų ne tik darbas, bet ir vertinga patirtis j. šauliams.

4) *Pilietiškumo stoka jaunojo šaulio gyvenime* – sutarėme, jog įpilietiškumą ugdo ir geri darbai visuomenei, tad siūlome, kuo daugiau bendradarbiauti su moksleivių organizacijomis (pvz.: Lietuvos mokinių parlamentas, Lietuvos moksleivių sąjunga). Skatinti j. šaulius dalyvauti pilietinėse akcijose, informuoti apie savanorystę, taip pat organizuoti jų įsitraukimus į įvairių organizacijų siūlomas veiklas. Tokiu būdu j.šaulys neapsiriboja vien karyba ir ginklais, bet praplečia savo akiratį.

5) *Kritiško mąstymo stoka* – galima teigti, jog turime didelį skaičių j.šaulių, kurie nemąsto kritiškai, lanksčiai ir negeba surasti problemos sprendimo būdų. Kadangi LŠS neturėtų apsiriboti vien sukarintais dalykais, siūlome į programą įtraukti ir pokalbius, diskusijas, paskaitas su kitų organizacijų atstovais, kad Sąjungą reprezentuojantys j. šauliai turėtų pakankamai kompetencijos ir žinių, jog galėtų kalbėti Sąjungai aktualiais klausimais.

3. Jaunojo šaulio įvaizdis visuomenėje

Darbo grupės dalyviai ir jos moderatorius šaulys, „Trimito“ korespondentas Valdas Kilpys pirmiausiai pabrėžė, kas yra įvaizdis. Įvaizdis – tai narių, kitų žmonių nuomonių, jausmų, vaizdinių ir tikėjimo visuma. Jis dėl įvairių priežasčių nuolat kinta. Suformavus palankų visuomenės įvaizdį organizacijos atžvilgiu, būtų daug paprasčiau vystyti jos veiklą. Šauliškas įvaizdis buvo išskirtas į tris dalis: *Vidinė komunikacija, Identitetas* ir *Išorinė komunikacija*, kurios buvo dar papildomai išanalizuotos, tada iškeltos su jomis susijusios problemos ir rasti jų sprendimo būdai.

Vidinė komunikacija

1.*Trūksta bendro sutarimo* dėl uniformos dėvėjimo, buvo pastebėta, kad net kai kurie vadai skirtingai jas dėvi, pvz.: vienas susikiša kelnių klešnes į batus, kitas ne ir pan. Siūlymas – pateikti aiškius nurodymus, skirti daugiau laiko uniformų dėvėjimo taisyklių mokymams.

2. *Rinktinių j.šauliai nepažįsta vieni kitų*, mažai bendradarbiavimo – buvo siūloma organizuoti daugiau Sąjungos masto renginių, kuriuose rinktinių j.šauliai būtų „sumaišomi“, taip galėtų pabendrauti, kartu planuoti tolimesnes veiklas.

Išorinė komunikacija

1. *Nepatrauklus Šaulių sąjungos tinklapis* (www.sauliusajunga.lt), siūlymas kardinaliai jį keisti, tiek struktūrą, tiek dizainą. Pritaikyti šiuolaikiškesnį modelį.

2. *Nereglamentuoti kuopų antsiuvai*. Pastebėta, kad vis randasi įvairių antsiuvų, charakterizuojančių tam tikras kuopas. Darosi sunku suprasti, kas kam priklauso, mažėja uniformos tvarkingumas, galima nuklysti į savivaliavimą. Siūlymas – kontroliuoti tokio tipo antsiuvų atsiradimą ir dėvėjimą, nes trūksta aiškumo, identifikavimo.

3. Trūksta antsiuvų „specialistams“ – siūlymas išleisti antsiuvus skirtus vienai sričiai, pvz: žygeivio, parašiutininko, paramediko ir pan.

4. Motyvuojantis, šiuolaikiškas klipas – buvo pastebėta, kad neseniai Lietuvos karo akademija išleido trumpą, bet informatyvų ir atraktyvų video klipą. Priešingai negu vasarą pasirodęs klipas apie LŠS – jis neįdomus ir ilgas. Tad buvo siūloma sukurti naują, trumpą, LŠS reprezentuojantį klipą, kurį būtų galima dalintis socialiniuose tinkluose, siųsti kitiems, rodyti švenčių/renginių metu.

5. Neįdomūs Sąjungos pristatymai – buvo pastebėta, kad pristatymų metu tiesiog atsakinėjimas į susidomėjusių klausimus ir istorijos pristatymas yra nuobodu. Todėl siūloma pristatymus aktyvinti, įtraukiant ginklus, šaudymą ir kitas aktyvias veiklas.

Identitetas (šauliška „karjera“)

1. Pakopų sistemą papildyti specialistų kursais (parašiutininkas, žygeivis, patrulis ir kt.), taip pat sukurti ir išleisti šiuos kursus atspindinčius antsiuvus.

2. Buvo iškelta idėja, kad vertus j. šaulius reikia apdovanoti ženklu „Už nuopelnus“. Tai ne tik stiprintų j.šaulių motyvaciją aktyviai dalyvauti LŠS veikloje, bet ir iš visų j. šaulių išskirtu pačius aktyviausius.

Parengė Valdas Kilpys, Sigita Bietkytė

Autorių nuotr.

Pildosi šaulių ginklinės

Valdas Kilpys

LŠS toliau tęsia savo ginklinių papildymo ir atnaujinimo procesus. Šią savaitę šaulių ginklines pasiekė itin šiuolaikiški „Heckler and Koch“ kompanijos gaminiai — pusiau automatiniai karabinai HK MR308 A3. Karabinai aprūpinti visa taikliajam šauliui reikalinga įranga, kuri tvirtinama prie ginklo: optiniu taikikliu, atraminėmis kojelėmis, „gulsčiuku“. Kadangi karabino apsodas yra su Piketinio pamatėliu (*Picatinny rail* angl.), šaulys, priklausomai nuo užduoties specifikos, be vargo gali prisiderinti visą sau reikalingą įrangą. HK MR308 A3 turi ir paprastus taikiklius, kuriuos, reikalui esant, galima nuimti, kad netrukdytų optiniams ar kitokio pobūdžio prietaisams. Ginklas komplektuojamas su dviejų talpų (10 ir 20 šovinių) dėtuvėmis.

Skirtingai nuo karinės šio ginklo versijos, karabinas šaudo tik pavieniais šūviais. Tiems, kurie jau yra išbandę kitą šio gamintojo ginklą – HK 417 – naujasis karabinas nebus jokia naujiena, nes valdymas ir ardymas praktiškai nesiskiria. Reguliuojama buožė turi keturias pozicijas ir gali judėti 67 mm. Beje, pistoletinė šio ginklo rankena taip pat gali būti keičiama į kitas modifikacijas. Tarkim, LŠS ginklines papildę karabinai turi apačioje praplatintas rankenas, kurios yra itin patogios, norint pastatyti ginklą vertikalioje padėtyje, naudojant kojeles. Turbūt neverta minėti, kad su HK MR308 A3 patogu šaudyti ir nuo kairiojo, ir nuo dešiniojo peties, nes visos valdymo svirtelės yra iš abiejų pusių.

Gamintojo techninėje specifikacijoje rašoma, kad karabinas su įprastais metalo taikikliais pritaikytas šaudyti iki 400 m atstumo, o jį patobulinus optiniais prietaisais, jo efektyvaus šaudymo nuotolis padidėja iki 800 m.

Kalibras	308 Win
Taikikliai	Dioptriniai
Išmatavimai:	
Ilgis min./maks.	929/1072 mm
Storis	78.0 mm
Aukštis	197.0 mm
Svoris	4.76 kg

Naujieji HK MR308 A3 bus naudojami įvairaus pobūdžio pratybose, koncentruojant dėmesį į taiklių šaulių rengimo būtinybę. Šie ginklai papildys ir atnaujins dabar LŠS naudojamų automatinių šautuvų ir pistoletų modelių arsenalą.

Žinomo pasaulyje gamintojo „Heckler and Koch“ automatiniai šautuvai pasižymi didele precizika ir yra vertinami dėl savo patikimumo. Šio gamintojo ginklai naudojami daugelio pasaulio šalių kariuomenėse, tarp jų ir Lietuvos.

LIETUVOS
ŠAULIŲ SĄJUNGA

Jaunieji šauliai ir LŠS

Danutė Matelytė

Šaulių skaičiaus augimas pastaruosius porą metų tiesiog stulbina. Prie LŠS prisijungė maždaug 2 tūkst. naujų narių, o žinia apie organizaciją pasiekė keliskart platesnę auditoriją. Kita vertus, gerokai daugiau nei pusę visų LŠS narių sudaro jaunieji šauliai nuo 11 iki 18 m. Tai neabejotinai svarbi organizacijos dalis, tačiau kiek jaunųjų šaulių, sulaukę pilnametystės, duoda šaulio priesaiką ir tarnauja Lietuvai šaulių gretose? Būtų įdomu pamatyti tikslią statistiką, bet turbūt nesuklysiu sakydama, kad buvę jaunieji šauliai bendrame narių prieaugyje sudaro tik labai mažą dalį.

Iš viso (2016 m. duomenys):
LŠS narių – 9260;
jaunųjų šaulių – 5426;
šaulių – 3834.

Atrodo, tai didžiulis nuostolis LŠS – investuojama į gausiausią grandį, jaunuosius šaulius, tačiau didžioji jos dalis palieka organizaciją. Žinoma, narystės tęstinumą apsunkina gyvenamosios vietos pasikeitimas, kuomet jaunuoliai išvyksta studijuoti į kitus miestus, bet ar galimybė tęsti narystę apskritai yra svarstoma? Siekdama giliau pažvelgti į šią problemą, pernai pavasarį rašydama bakalauro darbą atlikau kokybinį tyrimą, kurio metu bandžiau išsiaiškinti buvusių jaunųjų šaulių nuostatas LŠS atžvilgiu. Tyrimo rezultatai nepateikia vienareikšmiško atsakymo į klausimą – kodėl jaunuoliai nutraukia veiklą LŠS, tačiau atskleidžia jų supratimą apie organizaciją ir savo vietą joje.

Tyrimo metu buvo apklausti 24 buvę jaunieji šauliai, iš kurių pusė išėjo iš organizacijos baigę mokyklą, pusė pratęsė savo narystę tapdami šauliais. Apklausti tik tie jaunuoliai, kurie jaunaisiais šauliais išbuvo ne mažiau nei metus – toks laiko tarpas parinktas kaip pakankamas moksleiviui susipažinti su LŠS veikla ir nuspręsti, ar jis norėtų tęsti tokią veiklą ateityje. Pagal visus kitus požymius, tokius kaip amžius, įsitraukimo į veiklą lygis, rinktinė, dabartinė gyvenamoji vieta ar studijų pakraipa (beveik visi informantai tyrimo metu buvo studentai), atrinkti kuo įvairesni tiriamieji. Interviu buvo atliekami laikotarpiu nuo 2015 m. vasario 28 d. iki balandžio 16 d.

Iš viso surinkta daugiau kaip 100 puslapių tyrimo medžiagos – reikėjo pasistengti, norint ją susisteminti, tačiau tam tikros tendencijos jaunuolių atsakymuose išryškėjo jau po pirmųjų interviu.

Tyrimo apžvalga

Siekdama pamatyti, kaip kito buvusių jaunųjų šaulių santykis su LŠS, pasirinkau nuoseklią analizės struktūrą: pirmiausia apžvelgiu jaunuolių įsitraukimo į LŠS aplinkybes bei tuometinę jų veiklą organizacijoje, vėliau pereinu prie jų (ne)dalyvavimo veikloje baigus mokyklą. Kadangi man rūpėjo atskleisti buvusių jaunųjų šaulių požiūrį į LŠS, interviu metu informantų prašiau pasidalyti tiek teigiamomis, tiek neigiamomis nuostatomis organizacijos atžvilgiu. Būtų sudėtinga visas įdomias citatas sutalpinti į vie-

ną straipsnį, taigi dalijuosi, mano nuomone, verčiausiomis dėmesio.

Kaip ir buvo galima tikėtis, jauniesiems šauliams LŠS veikloje labiausiai įstringa karybos elementai bei pati karinė disciplina. Rikiuotė, uniforma, stovyklos ar instruktoriaus kursai didžiajai daliai informantų asocijavosi su pačiais geriausiais atsiminimais. Taip pat informantai palankiai minėjo vertingas pažintis, gerus santykius su vadais, patriotiškumo ugdymą organizacijoje ar pačią šauliškumo idėją.

„Man patiko pats tas režimas toks karinis. Atsimenu, kai buvau pirmoj stovykloj, kai įėjo vienas vadas ir taip sušaukė, kad aš vos iš lovos neišlėkiau, tai buvo gal šešios ryto ar kiek, kai davė penkias minutes apsirengt, susitvarkyt, lovą pasiklot, tada praeina pro visus kambarius, patikrina – tas toks kariškumas, tvarka, disciplina man labai patiko.“ Buvęs jaunasis šaulys, 19 m., miesto E rinktinė (išėjo).

Jaunuolių buvo prašoma pasidalyti ne tik teigiamais, bet ir neigiamais atsiminimais apie jaunųjų šaulių veiklą, tikintis sužinoti galimas priežastis, ilgainiui paskatinusias palikti organizaciją. Dalis išėjusiųjų iš LŠS prisiminė itin konkrečius dalykus, pavyzdžiui, uniformų trūkumą ar nugaros skausmus, kuomet reikėdavo stovėti ilguose minėjimuose, tačiau bene dažniausiai šioje grupėje pasikartoję neigiami atsiliepimai buvo susiję su vadų neorganizuotumu: *„galėdavo vykti dažniau“* (buvęs jaunasis šaulys, 23 m., miesto A rinktinė (išėjo)), *„buvo per mažai tos praktinės veiklos“* (buvęs jaunasis šaulys, 24 m., miesto F rinktinė (išėjo)) arba *„nueini ir ten visada tas pats per tą patį“* (buvusi jaunoji šaulė, 21 m., miesto B rinktinė (išėjo)). Kaip neigiamą aspektą, taip pat susijusį su vadais, du informantai įvardijo senyvą vadų amžių.

Pasilikusiųjų LŠS grupės atsakymuose nepasitenkinimas vadais taip neišryškėjo, tačiau buvo neigiamai atsiliepta apie organizacijoje vyraujančią kultūrą, būtent, smurtą, patyčias, keiksmažodžius, nepilnamečių rūkymą. Viena informantė apgailestavo, kad jos rinktinėje nebuvo organizuojama jokia atranka ir jaunaisiais šauliais galėdavo tapti visi pageidaujantys, nors jų gyvenimo būdas ir nesutapdavo su LŠS propaguojamu gyvenimo būdu – aukštesnės moralės, dvasinio (ne tik fizinio) tobulėjimo siekiu. Apskritai, remiantis tyrimo medžiaga, atrodo, kad organizacijoje praktiškai neužsiimama vertybiniu jos narių ugdymu, o daugiau dėmesio kreipiama į užimtumą ir karinį rengimą: *„tu, būdamas jaunuoju šauliu, nelabai suvoki, kas tai yra ir kam to reikia, o tiesiog gerai leidi laiką.“* (Buvęs jaunasis šaulys, 20 m., miesto G rinktinė (liko)). Tik viena informantė įvardijo, kad jos kuopoje jaunieji šauliai buvo ugdomi vadovaujantis organizacijos ideologija.

„<...> aš išaugau aplinkoj, kur buvo įdiegtos labai stiprios vertybės, mes buvom užauginti kaip komanda, kaip broliai ir sesės. Tai buvo vadų indėlis, vadovaujantis LŠS įkūrėjo filosofija. Mes labai daug išsinešėm – pagarba suaugusiam, pagarba draugui, pagarba šauliui. Priesaikoj labai gerai išvardyta, ką tu būdamas šauliu gauni. Tai yra atsakomybė tiek už savo valstybę, tiek už draugus, požiūris, kad tu turi būti pavyzdys visuomenėje.“ Buvusi jaunoji šaulė, 23 m., miesto G rinktinė (liko).

Likti šauliu – asmeninis reikalas

Aptarus tuometinę jaunųjų šaulių veiklą, buvo pereita prie tolesnės narystės LŠS klausimo. Informantų buvo prašoma papasakoti, kaip jie vertino savo galimybes priklausyti LŠS pradėjus studijuoti. Paaiškėjo, kad dauguma tų, kurie paliko organizaciją, apie tolesnę narystę LŠS nelabai svarstė. Kadangi šaulių veiklą šie informantai iš esmės siejo tik su savo rinktine, išvažiavus studijuoti jų ryšys su rinktine – taigi, ir su LŠS – nutrūko savaime.

Su gyvenamosios vietos pasikeitimu galima sieti ir nemažai kitų atsakymų: studijų pradžia yra pilna

įspūdžių, domina kitas miestas, ankstesnę LŠS vietą greitai užima naujos veiklos, daug kas pirmuosius metus universitete didžiausią dėmesį skiria studijoms. Reikėtų pastebėti dar ir tai, kad dauguma išėjusių nelabai įsivaizduoja, kaip turėtų atrodyti tolesnė jų narystė, kadangi LŠS jiems asocijuojasi daugiau su jaunųjų šaulių veikla.

„Galima sakyt, čia buvo toks gyvenimo laikotarpis, kai tu esi mokykloj – jaunųjų šaulių sąjunga. Tiesiog popamokinė veikla.“ Buvęs jaunasis šaulys, 21 m., miesto D rinktinė (išėjo).

Pasikeitusi gyvenimo vieta ir prioritetai – ne vienintelės priežastys, kodėl jaunuoliai nutraukia veiklą LŠS. Svarbu ir tai, kad organizacija nesiūlo patrauklių veiklos formų suaugusiems šauliams.

Apie veiklos suaugusiems trūkumą kalbėjo net ir tie, kurie pasiliko organizacijoje, tačiau jie savo galimybes priklausyti LŠS po mokykos baigimo vertino visiškai priešingai ir net negalvojo, kad galėtų nebebūti LŠS nariais. Dalis ne tik buvo girdėjusi apie SAJĄ, bet ir tvirtai žinojo, kad, pradėję studijuoti, prie jos prisijungs: *„Supratau, kad būtų prasminga toliau kažkaip tęsti, mano mažas tikslas buvo ateiti į SAJĄ.“* (Buvusi jaunoji šaulė, 21 m., miesto B rinktinė (liko)).

SAJA – ne vienintelis kelias norintiems tęsti narystę LŠS. Kai kurie siekė ir toliau dalyvauti savo ar kitos rinktinės veikoje. Galima pastebėti, kad tie, kurie tęsia veiklą rinktinėje, dažniausiai patys yra tos veiklos iniciatoriai ir organizatoriai.

„Aš pati ieškojau, ką galiu veikti, kad nenutrūktų mano ryšys su organizacija. <...> aš žinojau, kad iš kažkur tos veiklos vis tiek galima išpešt.“ Buvusi jaunoji šaulė, 23 m., miesto G rinktinė (liko).

„Šiaip, ką man gali pasiūlyti kuopa, atėjus po ilgo laiko – nieko. Senų vadų pakeisti negaliu, jie yra vaikai iki 18 metų, toks yra principas – kad jie ten būtų, aš pats toks buvau. Tada susirinkau su tam tikrais žmonėmis naują būrį, ėjome per mokyklas.“ Buvęs jaunasis šaulys, 20 m., miesto G rinktinė (liko).

Informantų papildomai buvo klausiama, ar baigdami mokyklą ir pradėję studijuoti jie sulaukė paskatinimo toliau tęsti veiklą LŠS (paskatinimas iš šalies gali būti labai svarbi priežastis, dėl kurios jaunuolis nusprendžia dalyvauti visuomeninėje veikloje). Dauguma apklaustųjų – tiek iš vienos, tiek iš kitos grupės – prisipažino, jog tokio paskatinimo nesulaukė, ir tik keletas pasilikusių papasakojo, kaip juos skatino vadai ar pažįstami šauliai studentai. Kai kurie informantai teigė, jog jiems trūko, kad kas nors iš šalies būtų pakvietęs tęsti veiklą ar bent jau suteikęs informacijos apie tolimesnes galimybes.

„Aš galvojau, kad aš lieku, bet tai yra daugiau mano asmeninis reikalas.“ Buvusi jaunoji šaulė, 21 m., miesto B rinktinė (liko).

„<...> kad kažkas skatintų pasilikti ar toliau veikti – nebuvo, tai turbūt to ir trūko, kad kažkas paskatintų, kad va, čia toliau eit gali, būt studentė šaulė, vėl dalyvaut kažkur, mums padėt.“ Buvusi jaunoji šaulė, 21 m., miesto B rinktinė (išėjo).

Trumpai apibendrinant aptartą medžiagą, galima teigti, kad LŠS savo veiklą daugiausia orientuoja į jaunuosius šaulius, suaugusiems nariams skirdama kur kas mažesnį prioritetą. Paradoksalu, bet kuomet likusiųjų šaulių buvo klausiama, kaip pasikeitė jų ryšys su organizacija jiems baigus mokyklą, dauguma atsakė, kad šis ryšys tik sustiprėjo.

Kodėl reikėtų pratęsti narystę?

Nors dauguma jaunųjų šaulių nutraukia veiklą LŠS, įdomu pastebėti, kad beveik visi informantai – tiek išėję iš organizacijos, tiek joje pasilikę – vieningai sutarė: turėtų būti svarbu, kad jaunieji šauliai pratęstų savo narystę baigę mokyklą. Kodėl?

Vieni mano, kad stipriai organizacijai reikalinga vidurinioji grandis, kurią sudarytų darbingo amžiaus asmenys, ir todėl reikia užtikrinti galimybes buvusiems jauniesiems šauliams tęsti veiklą: *„nėra jaunų žmonių, yra tik vaikai ir senukai“* (buvęs jaunasis šaulys, 20 m., miesto G rinktinė (liko)). Kiti į problemą žiūri pragmatiškai – į jaunuosius šaulius investuojama pernelyg daug, kad vėliau jie tiesiog pabėgtų iš LŠS: *„užaugi su ta organizacija, gauni iš tos organizacijos kažką, ir tu faktiškai turėtum būt skatinamas ir atiduoti kažką, kai jau pats gali padėt organizacijos veiklai vystytis“* (buvusi jaunoji šaulė, 21 m., miesto B rinktinė (išėjo)). Dar kitiems buvimas šauliu yra tam tikra idėja, kurios negalima tiesiog imti ir atsisakyti: *„tu daug metų būni jaunuoju šauliu, ir tada bam, vieną dieną nebebūni. <...> Jeigu taip, tai gal tada nelabai buvai šaulys?“* (buvęs jaunasis šaulys, 20 m., miesto A rinktinė (liko)). Atsakymuose taip pat išryškėjo, kad jaunieji šauliai turėtų tęsti veiklą LŠS, kad galėtų perduoti savo patirtį naujiems organizacijos nariams, be to, keliskart buvo išsakyta nuomonė, kad ilgametis šaulys yra vertingesnis už ką tik prie organizacijos prisijungusį narį: *„senų narių lojalumas, sakyčiau, netgi svarbiau nei naujų narių atėjimas“* (buvusi jaunoji šaulė, 23 m., miesto A rinktinė (liko)).

Nepaisant visų išvardytų priežasčių, narystę LŠS pratęsia toli gražu nedaugelis. Tad informantų buvo prašoma pasakyti, kodėl, jų nuomone, dalis jaunuolių visgi pasilieka organizacijoje. Dauguma išėjusių iš organizacijos teigė, kad pasiliekantys jaunuoliai turbūt yra itin patriotiški ir labiau nei visi kiti tiki pačia šauliškumo idėja. Apskritai, dažniausiai įvardyti motyvai buvo susiję meile tėvynei, noru dirbti jos ir LŠS labui.

„Man patinka Mato Šalčiaus ideologija, kad nesirūpinti savimi, rūpintis visa valstybe. Man tai labai patinka būtent iš tos filosofinės pusės. Anksčiau to nesuprasdavau, man tiesiog patikdavo pabėgiot po miškus, pakariaut.“ Buvęs jaunasis šaulys, 19 m., miesto E rinktinė (liko).

„Aš jaučiu pareigą. Aš jaučiu, kad LŠS mane užaugino ir aš turiu atsimokėti <...>, nes tiek, kiek man davė LŠS, aš esu įvertinus neįkainojama. O šiaip širdyje visą laiką buvau labai didelė patriotė.“ Buvusi jaunoji šaulė, 23 m., miesto G rinktinė (liko).

Vietoj išvadų

Kaip ir minėjau straipsnio pradžioje, šie interviu nepateikia tikslaus atsakymo, kodėl jaunieji šauliai nutraukia ryšį su LŠS. Galimas tik abstraktus apibendrinimas: baigę mokyklą ir pradėję studijuoti jaunieji šauliai pergyvena tai, su kuo susiduria daugelis jaunų žmonių – išvykus gyventi į kitą miestą, kardinaliai keičiasi gyvenimo būdas, atsiranda nauji draugai ir nauji užsiėmimai, ankstesnius prioritetus greitai pakeičia kiti. Ir nors kai kurie jaunuoliai turi ketinimų toliau tęsti veiklą organizacijoje, dažnai jų neįgyvendina nesulaukę palaikymo iš draugų ar neturėdami pakankamai informacijos. Visgi, analizuojant LŠS atvejį, panašu, galima kalbėti ir apie tam tikras struktūrines pasitraukimo iš veiklos priežastis: daugelis jaunuolių nemato galimybių toliau tęsti savo narystę, nes sieja organizacijos veiklą tik su jaunaisiais šauliais.

Toks apibendrinimas verčia daryti nelinksmą išvadą – jaunųjų šaulių „nutekėjimas“ nėra tiesiog problema, kol kas tai – organizacijos realybė. Susiduriama su paradoksalia situacija: LŠS gretas nuolat papildo nauji šauliai, tačiau organizacija nesistengia išsaugotis senųjų narių lojalumo. Nesiplėtodama ties išvadomis, norėčiau pateikti šia tema keletą rekomendacijų.

• Interviu analizė atskleidė, kad jaunuoliai gana neigiamai atsiliepia apie vyresnio amžiaus žmonių vadovavimą jauniesiems šauliams, teigdami, kad jiems dažnai pritrūksta entuziazmo ir organizuotumo. Todėl labai svarbu, kad į vadovaujančias pareigas būtų skiriami kompetentingi asmenys, suprantantys jaunų žmonių poreikius ir gebantys tuos poreikius išpildyti.

• Kadangi pradėjus studijuoti dažniausiai keičiasi jauno žmogaus gyvenamoji vieta, jaunieji šauliai, dar besimokydami mokykloje, turėtų būti informuojami apie šaulių veiklą didžiuosiuose miestuose, kad atvykę studijuoti jie jau žinotų apie egzistuojančias galimybes. Kadangi jauniems žmonėms ypač daug reiškia išorės įtakos, svarbu, kad vadai ir kiti šauliai kviestų jaunuosius šaulius pasilikti organizacijoje.

• Kad jaunuosius šaulius būtų kur kviesti, organizacijai taip pat reikėtų geriau organizuoti veiklą suaugusiems šauliams. Iki šiol LŠS didžiausią prioritetą skyrė mokyklinio amžiaus jaunimui. Besikeičianti situacija ir gana aktyvi suaugusių šaulių veikla (bent jau didžiuosiuose miestuose) nuteikia optimistiškai – buvę jaunieji šauliai organizacijos nebeturėtų vertinti kaip vien mokyklos laikų būrelio.

• Tobulinti bendrą veiklos organizavimą – svarbu ir būtina, tačiau taip pat reikėtų pastebėti, kad pasilikusieji LŠS jaunuoliai kur kas dažniau pabrėžia vertybinę organizacijos pusę: buvimas šauliu jiems asocijuojasi ne tik su aktyviu laisvalaikiu, bet ir su meile Lietuvai, aukštesnių moralės normų laikymusi. Tikėtina, kad didesnis LŠS dėmesys vertybiniam savo narių ugdymui galėtų paskatinti ir didesnį jų įsipareigojimą organizacijai.

Tyrime pateikta informantų kalba netaisyta

Nuotr. V. Kilpio

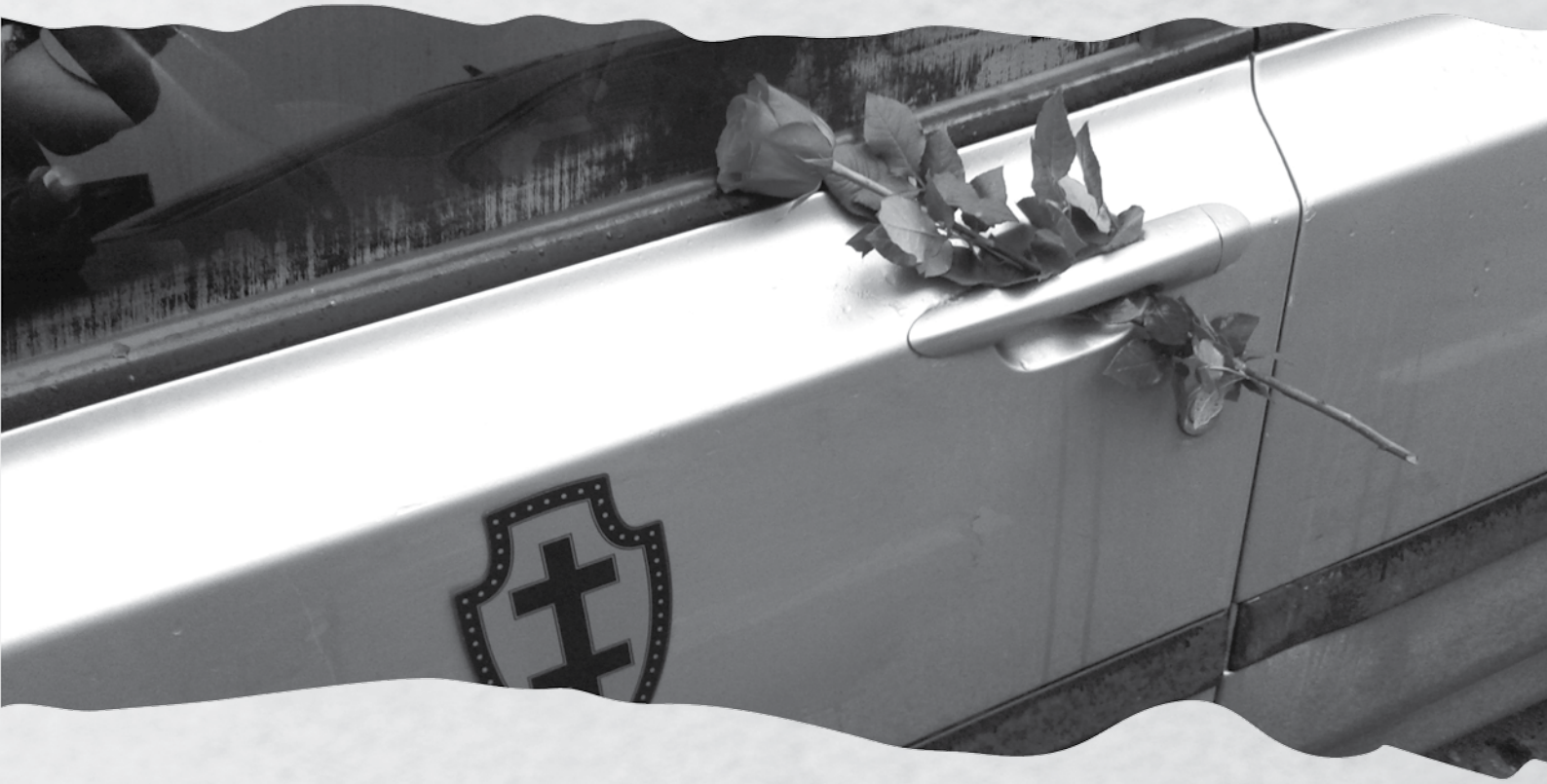

Kokia yra mūsų pilietinė galia?

Mindaugas Nefas

Atsakyti į šį klausimą jau nuo 2007 m. mėgina Pilietinės visuomenės institutas, atlikdamas pilietinės galios indekso tyrimą, parengtą pagal prof. dr. Ainės Ramonaitės, dr. Rūtos Žiliukaitės ir dr. Mindaugo Degučio parengtą metodiką. Kiekvienais metais gyventojams pateikiami įvairūs klausimai apie dalyvavimą pilietinėje ir visuomeninių organizacijų veiklose, požiūrį į pilietinius procesus Lietuvoje ir pan. Analizuojami, lyginami tyrimo duomenys atskleidžia įvairių Lietuvos visuomenės pjūvių.

Šiemet, prieš šv. Velykas, buvo paskelbti 2015 m. Pilietinės galios indekso tyrimo rezultatai. Vienas iš labiausiai stebinančių rezultatų yra tas, jog pilietinės galios indekso vidutinė reikšmė mažėja. 2015 metais pilietinės galios indeksas buvo 33,4 balo iš 100 galimų, o 2014 m. reikšmė siekė 34,0 balo. Taigi, susiklostė ganėtinai paradoksali situacija. Nesibaigianti Rusijos agresija Ukrainoje, atrodo, padidino visuomenės susidomėjimą krašto gynyba, politikai kalba apie gynybos biudžeto didinimą, išaugo Lietuvos šaulių sąjungos gretos, tūkstančiai jaunuolių savanoriškai užsirašo į tarnybą Lietuvos kariuomenėje ir t. t. Tačiau... Sociologiniai tyrimai rodo, jog didelė dalis visuomenės pilietinėje veikloje nedalyvauja, o ir savęs, kaip pilietiškai aktyvių asmenų, neįvardina. Žinoma, galima abejoti tyrimo rezultatų patikimumu, bet vis dėlto sociologijos mokslas yra nustatęs metodikas, kurios pateikia pakankamai tikslų visuomenės vaizdą.

Šiame kontekste verta atsiminti JAV karo analitiko Gleno Hovardo mintį, kurią jis išsakė šių metų pradžioje Lietuvos Respublikos Seime vykusioje konferencijoje: „Kodėl Lietuva gynybai neskiria 2 proc. bendrojo vidaus produkto, jeigu Estija gali tai padaryti? Kodėl jūs nesuburiate reikiamų resursų, jeigu prašote amerikiečius atvykti ir aukotis už Lietuvą?“ Tyrimas atskleidžia, jog tik maža visuomenės grupė būtų nusiteikusi imtis veiksmų, jei jiems ar visai visuomenei iškiltų rimta problema (nusiteikusių inicijuoti veiksmus problemai spręsti 2015 m. – 6 proc., prisidėti prie tokios veiklos – dar 28 proc., t. y., 5 proc. mažiau nei 2014 m. ir 8 proc. mažiau nei 2013 m.). Ši tendencija verčia susirūpinti. Taigi, ne tik mūsų politinis elitas nesiryžta šalies gynybai skirti 2 proc. BVP (rūpintis esminių problemų sprendimu), tačiau ir didelė visuomenės dalis nėra linkusi prisidėti prie rimtų problemų sprendimo.

Analizuojant naujausius pilietinės galios indekso duomenis, matyti, jog 2015 metais dar labiau smuko visuomenės pilietinis aktyvumas. Didesnė Lietuvos gyventojų dalis teigė nepaaukojusi labdarai ar kitaip neparėmusi asmenų, organizacijų, kurioms ši parama reikalinga (2015 m. labdarai aukoję teigė 44 proc.

respondentų, t. y. 12 proc. mažiau nei 2014 m.), dar labiau sumenko visuomenės dalyvavimas aplinkos tvarkymo talkose (2015 m. į šią veiklą teigė įsitraukę 41 proc., t. y. 9 proc. mažiau nei 2014 m.), mažiau žmonių įsitraukė ir į vietos bendruomenės veiklas (29 proc. įsitraukusių, 5 proc. mažiau nei 2014 m.). Smukęs visuomenės dalyvavimas šiose trijose populiariausiose visuomeninėse veiklose turėjo įtakos ir apskritai sumenkusiam pilietiniam aktyvumui.

Šių metų tyrime dėmesio susilaukė ir visuomeninės organizacijos. Gyventojai buvo klausiami, kokių organizacijų veikloje dalyvauja. Lietuvos šaulių sąjunga bei Krašto apsaugos savanorių pajėgos buvo tarp įvardintų variantų. Paaiškėjo, jog 22 proc. žmonių priklauso vienai organizacijai ir tik 10 proc. – kelioms. Tačiau net 68 proc. respondentų nepriklauso jokiai visuomeninei organizacijai. Taigi, šie 68 proc. ir yra ta erdvė, kurioje mes, Lietuvos šauliai, turime aktyviai darbuotis. Galime ir turime prisidėti prie to, jog žmonių, kurie nedalyvauja visuomeninių organizacijų veiklose, procentas nuosekliai mažėtų. Žinoma, skeptikai gali abejoti dėl tų 68 procentų reikalingumo mūsų gretose, priežasčių galima sugalvoti daug, kodėl reikia ar nereikia kažką daryti. Ir visgi... Kodėl mums reikia dirbti su šia visuomenės dalimi?

Pirma, pilietinės galios indekso tyrimas rodo, jog asmenys, priklausantys ir dalyvaujantys bent vienoje visuomeninėje organizacijoje, net nepriklausomai nuo jos pobūdžio, turi daug daugiau pilietinės galios nei jose nedalyvaujantys: dalyvaujančių vienoje organizacijoje pilietinės galios indeksas siekia 39 balus, dviejose – 49, trijose ar daugiau – net 56 balus, o nedalyvaujančių niekur asmenų pilietinė galia nesiekia net 30 balų. Taigi, kuo daugiau žmonių pritrauksime į organizaciją, tuo pilietiškai aktyvesnę ir galingesnę visuomenę turėsime. Nauda ne tik LŠS, bet ir Lietuvai. Antra, norėdami tobulėti ir stiprėti organizacine prasme, privalome didėti ir kiekybiškai. Mūsų skaičiaus augimas bus vienas iš įrodymų, jog Lietuvos piliečiai savo saugumu rūpinasi patys, o ne tik laukia ateinančių sąjungininkų, kurie juos gintų. Ir trečia, manau, atėjo laikas Lietuvos šaulių sąjungai tapti išties svaria ir reikšminga visuomenine organizacija, kuri būtų autoritetu kitoms pilietinėje veikloje besidarbuojančioms organizacijoms. Jeigu šaulių skaičius Lietuvos miestuose ir miesteliuose mažės, mums nepavyks tapti stipria ir autoritetinga Sąjunga, todėl Lietuvos šaulių sąjungos narių skaičiaus augimas turi būti pastebimas ne tik Lietuvos sostinėje Vilniuje, bet ir kituose Lietuvos miestuose bei miesteliuose.

Taigi, tokia buvo mūsų pilietinė galia 2015 metais, tikiuosi, kad ir mes, Lietuvos šauliai, prisidėsime prie Lietuvos pilietinės galios augimo 2016-aisiais. Vienas iš įsakymų šauliui skelbia: „Švieskis ir šviesk!“, todėl verta apie šį tyrimą ir pilietinės visuomenės padėtį ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje sužinoti daugiau. Tai galite padaryti internete: http://www.civitas.lt/time-line/pilietines-galios-indeksas-2015-m/

Baigdamas noriu pasidalinti savo mokinio mintimis apie pilietiškumą. Mano mokinys kaip vieną iš pilietiško elgesio bruožų įvardijo Lietuvos atstovų palaikymą „Eurovizijoje“. Iš pirmo žvilgsnio šypsenos susilaukiantis atsakymas, tačiau tik iš pirmo žvilgsnio. Juk mokinys buvo velniškai teisus! Jeigu mes nepalaikysime savo atstovų, argi būsime pilietiški? Klausimas kiekvieno iš mūsų pamąstymams.

Nuotr. V. Kilpio

Uteniškiai šauliai: aktyviai ir patriotiškai

Rikiuotės konkursas

Kovo pradžioje Visagino kuopos vadas K. Jatulionis sukvietė visus į „Žiburio“ pagrindinę mokyklą. Čia vyko būrių rikiuotės, žygio ir dainos konkursas. Šis renginys skirtas parodyti, kaip išmokome žygiuoti, skanduoti, duoti bei klausytis komandų, bendradarbiauti tarpusavyje. Renginys sukvietė ir prijaučiančius šauliškai veiklai: atstovus iš Visagino PK, PGT, Ignalinos atominės elektrinės. Vieni už kitus geriau žygiavo 5–10 klasių komandos, kuo toliau – tuo tvirčiau ir garsiau skambėjo žygio dainos bei skanduotės. Tikra staigmena buvo 4 klasės komandos pasirodymas. Jaudulys darė savo, bet noras dalyvauti konkurse tikrai pagirtinas. Vertinimo komisijai buvo sudėtinga išrinkti geriausius, nes skyrėsi ir dalyvių amžius, ir grupių dydis, ir būrių vadų patirtis.

Trispalvė saulė

Vyžuonose, plk. Prano Saladžiaus gimtinėje, kovo 10 d. dieną vyko tradicinis renginys, skirtas Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo šventei. Jame dalyvavo Leliūnų, Užpalių, Utenos ir Vyžuonų jaunieji šauliai bei moksleiviai. Renginys prasidėjo pagerbimu, priesaikų ir pasižadėjimų ceremonija. Rinktinę papildė trys šauliai: Vyžuonų seniūnas Audrius Remeikis, mokyklos direktorius Rimantas Žvirblis ir mokytoja Vida Valančiauskienė, Užpalių būrį papildė 7 jaunosios šaulės.

Mokykloje vyko renginys, kurį vainikavo tautiškos giesmės giedojimas ir Vyžuonų šauliškai tautiškos saulės fotografavimas. Po tradicinės seniūno Mylios bėgimo ir sėkmingo finišo, prasidėjo varžybos. Oras buvo puikus, tad visos numatytos rungtys įvyko. Jaunimas turėjo puikią progą pasivaržyti ir savo jėgas išmėginti sportiškose bei šauliškose rungtyse: šaudymo varžybose, kliūčių ruože, smiginyje, baudų ir tritaškių metimo rungtyse. Dalyviai, išbandę savo jėgas šiose rungtyse, turėjo galimybę pažaisti stalo tenisą, stalo futbolą ir kitus stalo žaidimus. Puikus oras, džiugi nuotaika, apdovanojimai ir skani šauliška košė bei arbata padėjo atgauti jėgas po visų rungčių. Sutarėme susitikti kitais metais tuo pačiu laiku, toje pačioje vietoje.

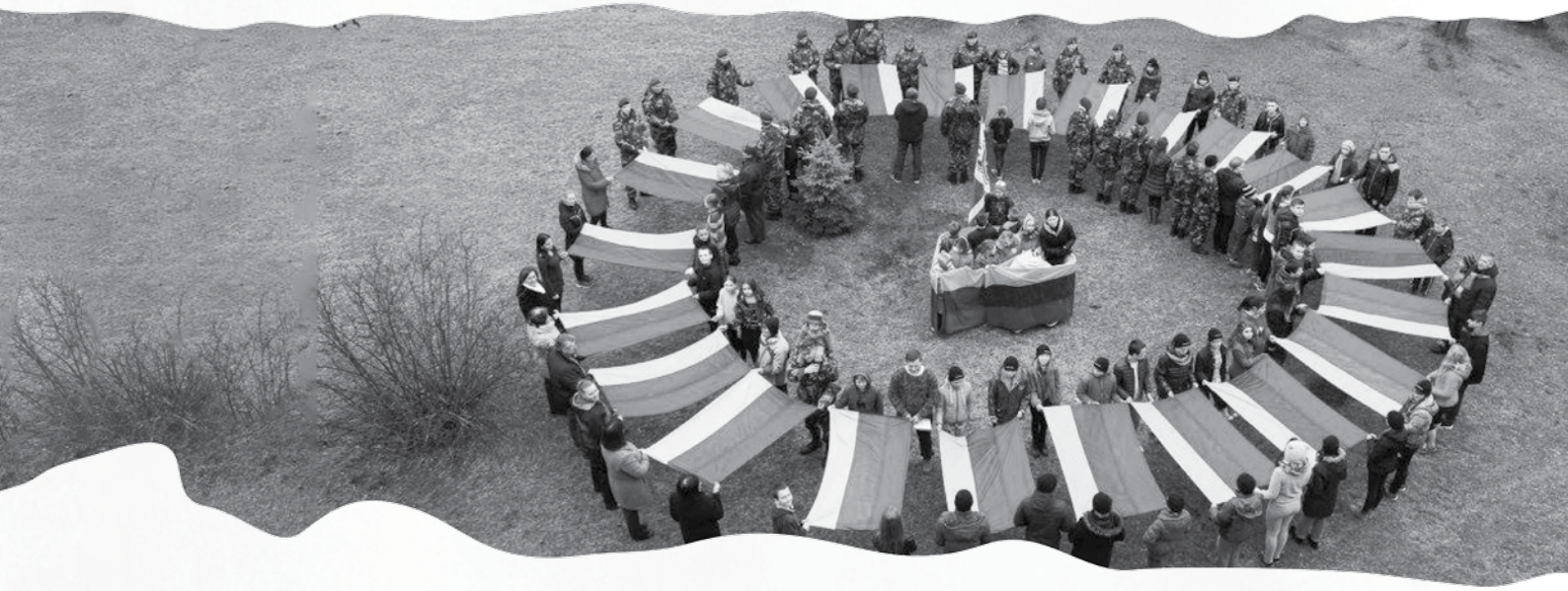

Prezidentūroje duris atvėrė Valstybės pažinimo centras

Įsibėgėjant vasarai, jaunieji šauliai ir šauliai intensyviai pradės keliauti. Vasaros stovyklų, kitų renginių metu yra organizuojama nemažai ekskursijų, tad visai neseniai Vilniuje, Prezidentūros kieme, duris atvėręs moderniausias Lietuvoje muziejus – Valstybės pažinimo centras – gali tapti ta vieta, kurioje jaunieji šauliai galės ir, ko gero, turės apsilankyti.

Istoriko, šaulio Norberto Černiausko teigimu, tai unikalus projektas, kurio pagrindinė paskirtis siejasi su galimybe patraukliai parodyti tai, ką ganėtinai sudėtinga atskleisti, pavyzdžiui, pilietiškumo sampratą. „Prie šio projekto rengimo prisidėjau pabaigoje ir pasiektu rezultatu likau patenkintas. Visiems, kurie lankysis šiame centre, rekomenduoju skirti bent dvi valandas. Per trumpesnį laiką tiesiog nespėsite nieko pamatyti“, – sakė N. Černiauskas.

Kiekvienas Lietuvos pilietis centre gali apsilankyti nemokamai ir per kelias valandas interaktyviai susipažinti su valstybės sandara, svarbiausių valdžios institucijų veikla ir piliečių teisėmis. Būtina žinoti, kad einantys į muziejų lankytojai yra tikrinami, todėl būtina turėti asmens dokumentą, o geriausia – užsiregistruoti iš anksto.

Vienu metu Valstybės pažinimo centre gali lankytis 50 svečių. Kiekvienas į rankas gauna planšetę, kurioje esanti informacija išsamiai ir interaktyviai padeda susipažinti su ekspozicija. Planšetėse lankytojai ras eksponatų aprašymus, vaizdo bei garso medžiagą, papildytos realybės principu sukurtus žaidimus.

Centrą sudaro kelios salės, kuriose galima susipažinti su skirtingais pilietiškumo aspektais. Pirmoji salė skirta Prezidento institucijos, Prezidentūros rūmų istorijos reprezentacijai. Joje taip pat galima daugiau sužinoti apie nuo 1990 m. prie valstybės vairo stojusius asmenis: Vytautą Landsbergį, Algirdą Brazauską, Valdą Adamkų, Rolandą Paksą ir Dalią Grybauskaitę.

Antrojoje salėje lankytojai gali sužinoti, kokias galias valstybėje turi piliečiai. Tai bene pagrindinė salė, kuri atlieka ir edukacinę funkciją. Čia žinomi žmonės dalinasi savo mintimis, ką jiems reiškia pilietiškumas. Apsilankiusieji gali įrašyti savo nuomonę, kuri paskui regima visiems lankytojams. Pasak N. Černiausko, labai svarbu yra tai, kad centre dalinamasi ne vadovėlinėmis, visiems nusibodusiomis tiesomis, o aktualia ir su realiu gyvenimu susijusia informacija, kuri pateikta itin šiuolaikiška ir patrauklia forma.

Parengė Valdas Kilpys

Su daina

Kovo 11-ąją šauliai, nešini trispalvėmis, rinkosi į Šv. Mišias Kristaus žengimo į dangų bažnyčioje. Po jų šaulių eisena pasuko link Utenio aikštės, kur stovi paminklinis akmuo. Pagerbę žuvusius už Lietuvos laisvę, pajudėjome prie paminklo Jonui Basanavičiui. Čia prie mūsų prisijungė Seimo nariai, meras ir kiti, nepabūgę pasivaikščioti po darganotą Uteną. Suskambo daina:

Augo kieme klevelis,
Augo kieme žaliasai.
Po tuo klevu, po žaliuoju
Gul bernelis jaunasai

Žvaliai ir darniai skambėjo žygio daina kelyje į pagrindinę iškilmių vietą, moksleivių instaliacijomis papuoštą skverą prie Kultūros centro, kur skambėjo sveikinimai skirti Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienai ir šventinis „Žalvarinio“ koncertas.

Parengta pagal plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės medžiagą

Nuotraukos iš rinktinės archyvo

Pratybos „Prienų atkirtis“: petys į petį su kariais savanoriais

Valdas Kilpys

Gegužės 3–8 d. Prienų rajono miestuose ir miesteliuose vyko intensyvios lauko taktikos pratybos „Prienų atkirtis“. Šiose pratybose aktyviai dalyvavo ir Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės šauliai, kurių pagrindinė užduotis buvo petys petin su KASP Dariaus ir Girėno apygardos 2-osios rinktinės pėstininkų kuopų kariais vykdyti įvairias operacijas.

Šios pratybos išsiskyrė dideliu mastu, nes jose dalyvavo ne vien šauliai ir kariai savanoriai, bet ir Prienų r. savivaldybės Ekstremaliųjų situacijų operacijų centro, Gyventojų evakavimo ir priėmimo komisijos, Gyventojų surinkimo punkto atstovai, Prienų rajono priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo tarnyba, Prienų pirminės sveikatos priežiūros centras, Prienų ligoninė, Alytaus VPK Prienų policijos komisariato pajėgos, Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centras. Pasak Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės vado ats. mjr. Židrūno Šadauskio, visame Prienų mieste buvo jaučiama pratybų nuotaika. „Svarbu, kad pratybos vyko tankiai apgyvendintose teritorijose, kur gyvena patys pratybose dalyvavę šauliai. Jiems orientuotis buvo gerokai paprasčiau, nes žinomas kiekvienas medis ar namas. Tai palengvina užduočių vykdymą ir suteikia pranašumą“, – teigė ats. mjr. Ž. Šadauskis.

Pratybų metu šauliai drauge su kariais savanoriais vykdė įvairias užduotis: naikino priešo vienetus, žvalgė objektus, vykdė infiltravimo operacijas, informacijos rinkimo užduotis, reidus, pastatų šturmą apgyvendintoje bei neapgyvendintoje vietovėje. Pirmajame pratybų etape šauliai taip pat saugojo civilių gyventojų evakuacijos punktus ir koordinavo evakuaciją. Antroji pratybų dalis buvo labiau kovinė ir dinamiškesnė. Beje, šios pratybos yra bene pirmosios, kur dideliu mastu buvo naudojami ne per seniausiai iš kariuomenės gauti automatiniai šautuvai AK-4. Kiekvienas šaulys turėjo jam priskirtą kovinį ginklą ir naudojo imitacinius šaudmenis.

Pratybose nuo pirmos iki paskutinės minutės dalyvavęs Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės vado pavaduotojas ats. kpt. Arvydas Savickas pasakojo, kad šauliams buvo patikėtos visiškai identiškos užduotys kaip ir kariams savanoriams. Jo teigimu, kariniai vienetai įgijo didelį pranašumą būtent dėl vietinių šaulių dalyvavimo pratybose. Pašnekovas pasakojo apie atvejį, kai vietinis šaulys žvalgybos metu paspruko nuo persekiotojų, nes puikiai pažinojo vietovę. Labai svarbus ir informacijos rinkimo aspektas. „Šauliams puikiai sekėsi rinkti informaciją vien dėl to, kad jie asmeniškai pažinojo kai kuriuos vietinius gyventojus“, – sakė ats. kpt. A. Savickas.

Ats. mjr. Ž. Šadauskio teigimu, bus siekiama, kad tokios pratybos būtų nuolatinės, nes tobulintinų sąveikos sričių su kariais netrūksta. „Ryšio palaikymas, bendrų veiksmų koordinacija ir tiesiog gebėjimas bendrai veikti yra sėkmingo užduoties įvykdymo sąlyga, todėl tokio pobūdžio pratybų niekada nebus per daug“. Kauniškių šaulių vadas džiaugėsi ir teigiamais KASP Vadovybės įvertinimais, kalbant apie šaulių indėlį pratybose.

Nuotraukų autorius Arvydas Savickas

Mūsų j
vie

TRIMITAS

ėga –
nybėje!

Trispalvę – į aukščiausią bokštą

Raimondas Guobis

Tradiciškai, paminint 1945 m. vasario 16-ąją Storių kalno bokšte trispalvę iškėlusius Lietuvos partizanus ir tuoj po to vykusį mūšį su okupantų kariuomene, kasmet su Anykščių moksleiviais, gimnazistais bei jaunaisiais šauliais išeiname į žygį. Šiemet su Dariaus ir Girėno šaulių kuopos jaunaisiais šauliais iki paskutinės minutės išsaugoję krypties paslaptį, patraukėm kairiuoju Šventosios krantu žemyn iki Puntuko ir trispalvę pirmą kartą iškėlėme šiuo metu garsiausiame krašte lajų tako bokšte.

vieną, gal stačiausią kalną, pasiekėme Šventųjų ąžuolų slėnį. Prie dviejų užsilikusių šventųjų medžių stabtelėjome, apie kunigaikščių Lietuvą, senlietuvių narsą ir pasaulio suvokimą kalbėjome ir net Perkūną dievaitį bandėme prisišaukti. Prisiminėme Puntuko akmenį gaubiančias legendas, šventojo slėnio pasaką, Dariaus ir Girėno žygį ir dabarties jaunimui užšifruotų priesakų didžiavyrių testamente ieškojome. Supratome visi, kad Jaunoji Lietuva laukia iš mūsų naujų žygių, išminties ir ryžto...

Lajų tako metalinės konstrukcijos tiesiog drebėjo nuo darnių jaunųjų patriotų žingsnių. Viena, kita alkūnė, pakylėjimas ir jau bokšto laiptai, vedantys aukštyn. Pasiekę viršūnę, prisiminėme 1945 m. partizanų žygį, šalia judraus vieškelio ant aukšto Storių kalno,

Kairiuoju Šventosios krantu – žemyn, pirmyn...

Bokšto viršūnėje: čia taip arti giedras giedras dangus

Ryte buvo pradėję snyguriuoti, taigi, gero oro mažai kas tikėjosi, bet kai pamatė saulutė Anykščių aikštėje prie paminklo Laisvei susirinkusių jaunųjų šaulių būrį, tėviškės miškų žaluma švytinčias jų uniformas, džiaugsmingą nuotaiką, iš dangaus aukso spinduliais nusišypsojo. Su aikštės simbolika ir atmintimi susipažinę, spėriu žingsniu žengėm Vilniaus gatve, o kryžiaus šventoriuje pagerbėme 1863 m. sukilėlius. Aptarę jų žygių prasmę, leidomės į Šventosios pakrantę ir pėsčiųjų taku keliavome toliau. Priekyje kartas nuo karto plevėsavo vėjelio kedenama trispalvė. Miško takeliais, tiltais, kalnus ir slėnius jungiančiais laiptais, nuo jaunatviškos spartos net sukaitę, rausvais veidais ir šypsenomis paženklinti įveikėme ištvinusį upelį, baltu švarumu spindinčius sniegynus ir įkopę į dar

bokšte iškeltą laisvės vėliavą, okupantų kerštą – kariuomenės siautimą po miškus ir sodžius, kautynes giliu sniegu užverstuose miškuose ir laukuose, kuriuose žuvo devyni vyrai, o jų garbei partizanų dainius Jurgis Urbonas-Lakštutis sukūrė dainą „Augino Šventoji didvyrius“. Beveik po mūsų kojomis patvinusia srove šniokštė Šventoji, o laisvas vėjas išskleidė ir suplazdeno trispalvę. Tuomet tėvynės garbei sugiedojome giesmę „Lietuva brangi“ ir laisvai tėvynei sušukom tris kartus „Valio“. Pergalės jausmų užvaldyti nusileidom žemyn, atsipūtėm, numalšinome troškulį ir alkį, bičiuliškai pasikalbėjome.

Tokiu pat smagiu ritmu, jau kitu keliu, per pačią Anykščių šilelio širdį, su brangiausia vėliava voros smaigaly grįžom į Anykščius.

Autoriaus nuotr.

Šaudymo varžybose grūdinama jaunoji Lietuvos gynėjų karta

Leonas Vaicekauskas

Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės Širvintų šaulių 10-oji kuopa Lietuvos kariuomenės dienos, Lietuvos valstybės atkūrimo dienos ir Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos progomis organizuoja įvairias šaudymo varžybas.

Šaudymo pratybose ugdomas pasitikėjimas savimi, sugebėjimas kontroliuoti savo mintis ir emocijas. Tai viena iš priemonių, formuojanti teigiamą pasaulėžiūrą. Ypatingai daug valandų šaudykloje praleidžia jaunieji šauliai ir kandidatai į juos. Pradiniai mokymai vyksta iš pneumatinio šautuvo ir pistoleto. Šaudoma ir iš mažo kalibro (5,6 mm) šautuvo – taip vyksta pasirengimas šaudymui iš kovinio ginklo.

Pirmosios šių mokslo metų šaudymo varžybos skirtos Lietuvos kariuomenės 97-osioms metinėms paminėti. Buvo šaudoma iš pneumatinio šautuvo (atstumas 10 metrų, padėtis – gulom su atrama, trys bandomieji, penki įskaitiniai šūviai). Varžybose dalyvavo 55 Širvintų „Atžalyno“ progimnazijos mokiniai ir 12 Širvintų Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos jaunųjų šaulių. „Atžalyno“ progimnazijos direktorė Daiva Klimienė padėkos raštais apdovanojo nugalėtojas – Justiną Sedleckaitę ir Augustę Baravykaitę, surinkusias 44 taškus. Antrąją vietą užėmė Adrija Redeckaitė (39 taškai), trečiąją – Karina Mažulytė (38 taškai). Vyresniųjų grupėje jaunieji šauliai šaudė be atramos, geriausiais tapo A. Grinys ir J. Gurskaitė.

Šių metų vasario 1–16 dienomis vyko šaudymo varžybos, skirtos Lietuvos valstybės atkūrimo dienai paminėti. Buvo šaudoma iš mažo kalibro šautuvo. Varžybose dalyvavo Širvintų „Atžalyno“ progimnazijos vaikinai ir merginos, Širvintų Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos jaunųjų šaulių ir keletas buvusių jaunųjų šaulių (dabar medžiotojų). Jaunieji šauliai šaudymo įgūdžiais nė kiek nenusileido medžiotojams. Mergaičių grupėje geriausiai šaudė: Aistė Garbatavičiūtė (38 taškai), Augustė Baravykaitė (37 taškai), Justina Sedleckaitė (37 taškai), Adrija Redeckaitė (36 taškai) ir Karina Mažulytė (36 taškai). Vaikinų grupėje – Rėjus Poškus (44 taškai), Nedas Klimas (36 taškai) ir Donatas Makačinas (34 taškai). Vyresniųjų grupėje jaunieji šauliai šaudė be atramos, todėl jų rezultatai buvo blogesni: Artūras Visockas

Valstybės sienos apsaugos tarnybos Vilniaus rinktinės Lavoriškių užkardos sargybų skyriaus specialistė kinologė Eglė Krasauskaitė su savo augintiniu

Jaunieji Šauliai su svečiais iš Lietuvos pasienio

Vilniaus rajono Zujūnų šaudymo sporto mokyklos bazė. Jaunųjų šaulių rankose pneumatinis pistoletas ir pneumatinis šautuvas

Širvintų rajono policijos komisariato atstovai jaunuosius šaulius supažindino su koviniais ginklais

(38 taškai), Lina Surgėlaitė (35 taškai) ir Gabrielė Arlauskaitė (32 taškai).

Šiais mokslo metais rimčiausias jaunųjų šaulių išbandymas buvo Vilniaus rajono Zujūnų šaudymo sporto mokyklos bazėje vykusios Lietuvos mokyklų žaidynių tarpzoninės šaudymo iš pneumatinio pistoleto ir pneumatinio šautuvo varžybos. Dalyvavo Vilniaus miesto ir Vilniaus rajono, Molėtų, Ignalinos ir Širvintų „Atžalyno“ komandos. Šaudymo iš pneumatinio pistoleto ir pneumatinio šautuvo komandas sudarė trys vaikinai ir trys merginos. Šaudykloje šaudymo sąlygos buvo geros: puikus apšvietimas, automatinis taikinių pakeitimas. Kiekvienam dalyviui buvo skirta 10 minučių bandomiesiems šūviams. Įskaitai buvo skirta 20 minučių, per kurias reikėjo paleisti 20 šūvių. Šaudoma buvo stovint.

Iš pneumatinio pistoleto taikliausiai šaudė Adrija Redeckaitė (136 taškai), Ieva Eigelytė (117 taškų), Aistė Garbatavičiūtė (104 taškai). Deja, vaikinai pasirodė prasčiau. Pirmąją vietą iškovojo Užupio gimnazijos šauliai, antrąją – Vilniaus rajono Zujūnų vidurinės mokyklos mokiniai. Širvintiškiai bendroje įskaitoje surinko 598 taškus ir užėmė trečiąją vietą. Šaudymo iš pneumatinio šautuvo komandą sudarė 6 dalyviai. Geriausiai šaudė merginos: Augustė Baravykaitė, Justina Sedleckaitė ir Vytautė Lisauskaitė. Komandai taškus pelnė ir vaikinai: Donatas Makačinas, Nedas Klimas ir Ernestas Kašėta.

Kovo 11-ąją, Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dieną, jaunieji šauliai paminėjo Vilniuje, prie Krašto apsaugos ministerijos. Dešimt kandidatų, stojančių į Lietuvos šaulių sąjungą prie generolo J. Žemaičio paminklo pasižadėjo būti ištikimais Lietuvos valstybei. Po karo kapeliono palaiminimo visi renginio dalyviai, skambant garbės sargybos dūdų orkestro maršui, žygiavo prie Seimo rūmų. Jaunieji šauliai labiausiai laukė trijų Baltijos valstybių vėliavų pakėlimo ceremonijos ir saliuto salvių, stebėjo Garbės sargybos kuopos pasirodymą bei kariuomenės būrių paradą.

Kadangi ne visi nariai galėjo dalyvauti Vilniuje vykusiame iškilmingame jaunųjų šaulių renginyje, iškilminga pasižadėjimo ceremonija buvo suorganizuota kovo 23 dieną „Atžalyno“ progimnazijoje. Jaunųjų šaulių gretas papildė Justina Sedleckaitė, Karina Mažulytė, Ema Tamošiūnaitė, Kamilė Aršauskaitė, Donatas Makačinas.

Renginį papildė įdomi ir turininga šaulių mokymo programa. Širvintų rajono policijos komisariato atstovai Vladas Butkus ir Laurynas Valavičius supažindino su koviniais ginklais, jų sudėtimi ir kovinėmis savybėmis. Lietuvos kariuomenės specialistas Darius Inčiūra supažindino su kareivio ekipuote. Kiekvienas mokėsi judėjimo ir šliaužimo būdų. Rikiuotės pratimų mokė karys savanoris Mantas Denisovas.

Užsiėmimų pabaigoje Valstybės sienos apsaugos tarnybos Vilniaus rinktinės Lavoriškių užkardos sargybų skyriaus specialistė kinologė Eglė Krasauskaitė papasakojo apie sienos apsaugą bei savo kelią nuo jaunųjų šaulių būrio vadės iki dabartinės pareigūnės. Be to, Eglė pateikė visiems malonų siurprizą – atėjo kartu su tarnybiniu šunimi. Įdomu buvo stebėti sienos pažeidėjo sulaikymą. Pažeidėjas pasislėpė inventoriaus sandėlyje, bet tuoj pat buvo surastas... Norinčių nusifotografuoti su keturkoju pasieniečiu nestigo. Po mokymo programos jaunieji šauliai tobulino krepšinio ir tinklinio žaidimų įgūdžius.

Autoriaus nuotraukos

Istorijos pamokos

Juozas Jonytis

Tautos, nugyvenusios ramius, pasiturinčius ir nerūpestingus dešimtmečius, praranda savisaugos instinktą. Ir tik išskirtinai mąstantiems vadovams iškyla klausimas, ar gali pasikartoti grėsmingi istoriniai įvykiai? Atsakymas teigiamas – taip. Tokių įvykių pasikartojimas ir mūsų tautai turėjo lemtingas pasekmes. 1990–1991 metų įvykiai analogiški 1918–1920 metų ir 1939–1940 metų įvykiams, taip pat ir pokario pasipriešinimui. Priešintis negalima pasiduoti. Kablelį šiame teiginyje galima padėti dvejose vietose, bet 1991 m. sausį jį padėjome teisingai. Nors dalis piliečių, pareigūnų, seimo narių, dar ir dabar esančių valdžioje, bei tautiečių mąstė priešingai. Taigi istorijos pamoką tuo metu mokėjome.

Puikiai pamenu LŠS atkūrimo eigą: įvairius siūlymus, teiginius, sprendimus ir veiksmus. Parlamento gynybos įvykiuose dalyvavau su Dainavos rinktinės Varėnos šauliais kaip kuopos vadas. Atvykome sausio 11-osios rytą, o išvykome sausio 17-tą dieną po SKAT įkūrimo. Paminėsiu tik labiausiai įsiminusius ir po šiai dienai dar svarstytinus įvykius bei sprendimus. Po pirmosios priesaikos sausio 11-osios vakare diskutavome apie jos teisėtumą, šaulių paklausiau, kaip mums atsisakyti priesaikos, duotos tarnaujant TSRS kariuomenėje. Siūlymai buvo labai įdomūs. Šią problemą išsprendėme po kelių dienų, atvažiavę prie seimo. Atsivežtus karinius bilietus pasmeigėme ant barikadų „iešmų“. Buvo ten pasmeigti pasai, komjaunuolių bilietai, tik per visą barikadą nemačiau pasmeigto nei vieno komunistų partijos nario bilieto.

Vykstant žudynėms ir aidint šūviams prie TV bokšto, stovėjau prie lango laiptinėje trečiame aukšte. Išgirdau, kaip į gretimo lango stiklą kažkas atsimušė. Apžiūrėję langą, tarp dviejų stiklų radome gulinčią kulką. Tikėtina, kad buvo šaudyta iš toli. Dienos metu pastato sienoje matėsi daug kulkų paliktų žymių. Visi buvo perspėti, kad nestovėtų prie langų, nuo seimo stogo pašalinti gynėjai, net posėdžių salėje išjungtas apšvietimas.

Mūsų tarpe buvęs vienas varėniškis, ne šaulys, dabar vienos iš partijos deleguotas seimo narys, kuris supanikavo, ragino bėgti iš pastato. Šalia buvę gynėjai labai pasipiktino, jam grasino. Aš jį nuvedžiau į LŠS vadovybę, kurioje buvo išrašytas leidimas išeiti iš pastato.

Vidurnaktį, kai išorinių prieigų gynėjams buvo pranešta, jog prie TV bokšto yra daug žuvusių ir sužeistų, žmonės suklaupė ir ėmė melstis. Žiūrėjau nuo stogo į suklaupusius ir nejučiom apsiverkiau. Tada supratau, kad seimo pastatą ir mus, esančius viduje, apgins aplink pastatą gyvu skydu stovinti žmonių minia.

Tomis sausio dienomis buvo prendžiamas LŠS likimas. Šauliams buvo pasiūlyta, kad LŠS taptų pavaldi KAD. Susirinkę vadai ilgai svarstėme, ginčijomės ir supratome, kad su pavaldumu gausime finansavimą, išliksime veiklūs, bet prarasime veiksmų laisvę. Nes galėjo pasikartoti 1939–1940 metų istorinės aplinkybės. Mūsų sprendimas – neigiamas. Dainavos rinktinės šauliai buvo prieš pavaldumą. Manau, išmokome istorijos pamoką.

Lemtingų 1939–ųjų metų rugsėjo 10–18 dienomis Lietuvos vadovų priimtas klaidingas sprendimas dėl Vilniaus susigrąžinimo. Tomis rugsėjo dienomis lenkų okupuotas Vilniaus kraštas tapo neginamas. Vokietijos kariuomenė, per 10 dienų perėjusi Lenkiją, sustojo prie Bresto ir Lietuvos sienos. Mums buvo pasiūlyta susigrąžinti Vilniaus kraštą, bet vadovų sprendimas – neigiamas. Dzūkijos šauliai ir Gardino partizanai tarėsi, nes ketino žygiuoti į Vilnių, tačiau nuo 1935 metų šauliai buvo pavaldūs kariuomenės vadui, gavę griežtą draudimą kovoti, ketinimų atsisakė. Vilniaus kraštą, kaip Trojos arklį, gavome spalio pradžioje iš Rusijos. Ši klaida nulėmė ir kitą klaidingą sprendimą 1940 m. birželio mėn. pradžioje – pusamžiui netekome valstybingumo ir pražudėme pusę milijono piliečių.

Istorinius faktus pateikiu tam, kad pateisinčiau mūsų tuometinį sprendimą. Jo laikausi ir dabar, nes LR Konstitucijos 3 straipsnis suteikia teisę atlikti gynybinę prievolę tautai. Šia teise galima ir nepasinaudoti. Pareigūnai pagal savo statutą atlieka pareigą, o šauliai savanorišką prievolę.

Siūlau pasidomėti sudėtinga mažos suomių tautos istorija. Kaip ir mes, ji didžiųjų valstybių keletą kartų buvo išduota ir parduota, tačiau paaukojusi apie 75 tūkstančius gyvybių – apsigynė.

Mano senelių karta įkūrė valstybę ir ją apgynė, tėvų karta ją parado, o mano karta 1990 m. atkūrė, 1991 m. sausį apgynė ir krauju užtvirtino.

Jaunoji karta privalo išsaugoti valstybingumą ir apginti tautą. Dabartinės grėsmės įpareigoja valstybės vadovus prisiminti istorijos pamokas, pasitikėti savo tauta, suprasti, kad tauta ir kariuomenė yra vienalytė, ją apginkluoti ir ruošti valstybės gynimui.

Nuotrauka Valdo Kilpio

Tauragės Šaulių namų paslaptys

Šaulių namai – visuomenės namai.
Kiekvienas šaulių būrys privalo pasistatydinti savo namus.

1933 m. spalio 22 d. Tauragėje iškilmingai atidaryti ir pašventinti Šaulių namai (projektavo architektas K. Reisonas – aut. pastaba). Apie šį istorinį įvykį buvo rašoma ir tų metų „Trimite“ (Nr. 43): „Miesto aikštėje krašto apsaugos ministeris, pasisveikinęs su šauliais ir organizacijomis, pasakė širdingą žodį. Sušukta valio Respublikos Prezidentui, vyriausybei ir ministeriui. Šaulių dūdų orkestras, vadovaujamas Vl. Petrausko, sugrojo tautos himną.“ Tauragės klebonas prel. Dikavičius pasakė gražų žodį-pamokslą, kuriame pabrėžė šaulių nuopelnus tėvynei ir kilnų jų pasiryžimą vykdyti savo užduotis bei vienyti tautą. Pašventino namus, o krašto apsaugos ministeris perkirpo tautišką kaspiną – šiuo simbolišku veiksmu ir buvo atidaryti ŠAULIŲ NAMAI – TAUTOS NAMAI.

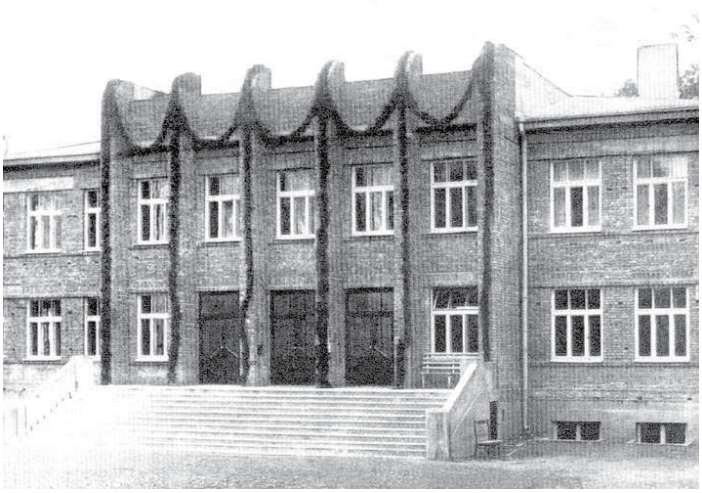

Tauragės Šaulių rūmai

Rinktinės pirmininkas Mačernis paskaitė namų atidarymo aktą. Aukštieji svečiai ir atstovai tą aktą pasirašė. Šauliai, savanoriai, skautai, mokyklos ir organizacijos gražiai eilėmis buvo išrikiuotos priešais namų fasadą. Visos iškilmės buvo filmuojamos.

Posėdį gražioje namų salėje pradėjo valdybos pirmininkas dir. Mačernis, kviesdamas visus dar kartą pasižadėti, kad kovos už Vilnių ir pilnutėlė salė, visi ligi vieno kartojo: „VILNIUS MŪSŲ BUVO IR BUS!“

Po oficialiosios dalies ir sveikinimo žodžių, kitoje Šaulių namų salėje garbingiems svečiams ir šauliams buvo suruošti iškilmingi pietūs, kurių metu rinktinės vadas ltn. Maželis pasakė kalbą. Jis akcentavo didelį šaulių norą ir pasiryžimą statant šiuos namus, išsakė savo lūkesčius, kad juose amžinai klestėtų Tėvo Vlado Putvinskio pasėtos mintys, naudingos ne tik šauliams, bet ir visai tautai.

Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą ir likvidavus Šaulių sąjungą, 1940 m. liepos 12 d. šie namai buvo nacionalizuoti. Bet neilgai juose šeimininkavo naujieji šeimininkai – rūmai buvo skirti Raudonajai armijai. Vykstant Antrajam pasauliniam karui, jie du kartus subombarduoti: 1941 m. birželio 23 d. ir 1944 m. spalio mėn. Po antro bombardavimo, iš rūmų liko tik sienos. Pasibaigus karui, jie skubiai atstatyti (darbus atliko karo belaisviai – vokiečiai) ir 1946 m. sausio 20 d. Tauragės apskrities vykdomojo komiteto kultūros-švietimo darbo skyriaus vedėjo V. Galmino įsakymu rūmai tapo Tauragės kultūros namais, o jų pirmuoju direktoriumi paskirtas A. Armonas. Jau tų pačių metų gegužės 1 d. šiuose namuose buvo suorganizuotas pirmasis renginys – mėgėjų teatro spektaklis.

Vykdant Tauragės kultūros namų renovacijos darbus (2006 m.), buvo atskleistos kelios Tauragės Šaulių rūmų paslaptys. Pirmoji paslaptis, kurią slėpė šie namai – buvusios XIX a. kapinės. Darbininkai, kasdami gruntą, maždaug trijų metrų gylyje aptiko žmonių palaikus. Tauragės rajono savivaldybės Kultūros paveldo tarnybos vadovas E. Mažrimas pasakojo, jog dabartinių Kultūros namų (buvusių Šaulių rūmų) vietoje kadaise buvo kapinės ir jose tauragiškiai buvo laidojami iki XIX amžiaus vidurio (veikė šios kapinės mažiausiai šimtmetį). Antrojoje to šimtmečio pusėje katalikų kapinių vietoje buvo pastatyta ir 1875 m. spalio 22 d. pašventinta šventųjų Vilniaus kankinių Antonijaus, Joano ir Eustachijaus stačiatikių cerkvė. Pirmojo pasaulinio karo metais, vokiečiai joje įrengė intendantūros sandėlį, jiems pasitraukus, cerkvė tapo grūdų sandėliu, kuris 1927 m. buvo nugriautas. Jo vietoje 1933 m. pastatyti Tauragės Šaulių rūmai. Antroji paslaptis – sienos nišoje aptiktas stiklinis butelis su 1933 m. spalio 22 d. Tauragės Šaulių rūmų atidarymo aktu, kuris ateities kartoms byloja: „Pašventinime ir atidaryme šių rūmų dalyvavo vyriausybės atstovai, 4-os šaulių rinktinės šauliai, visuomenės organizacijos ir kelių tūkstančių žmonių minia.“ Dabar šis istorinės reikšmės Aktas saugomas ir eksponuojamas Tauragės „Santakos“ muziejuje. Šio Akto kopija buvo perduota LDK Kęstučio 6-tos šaulių rinktinės šauliams.

Parengė Stasys Ignatavičius

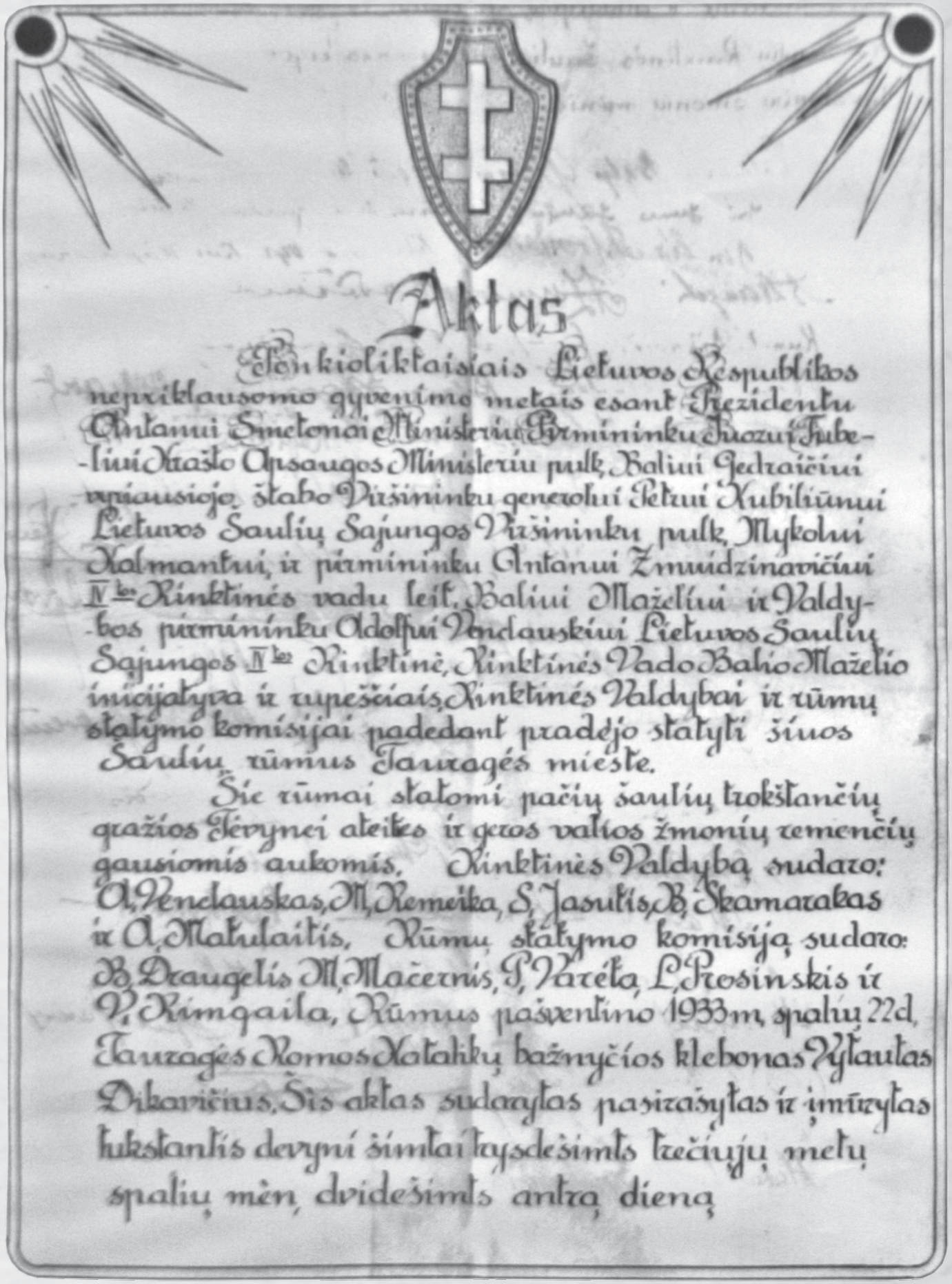

Aktas

Šeškioliktaisiais Lietuvos Respublikos nepriklausomo gyvenimo metais esant Prezidentu Antanui Smetonai, Ministerių Pirmininku Juozui Tubelinui, Krašto Apsaugos Ministeriu pulk. Baliui Gedraičiui, vyriausiojo štabo Viršininku generolui Petrui Kubiliūnui, Lietuvos Šaulių Sąjungos Viršininku pulk. Mykolui Kalmantui, ir pirmininku Antanui Žmuidzinavičiui IV-o Rinktinės vadu leit. Baliui Maželiui ir Valdybos pirmininku Adolfui Vendauskiui Lietuvos Šaulių Sąjungos IV-o Rinktinė, Rinktinės Vado Balio Maželio iniciatyva ir rupeščiais, Rinktinės Valdybai ir rūmų statymo komisijai padedant pradėjo statyti šiuos Šaulių rūmus Tauragės mieste.

Šie rūmai statomi pačių šaulių trokštančių gražios Tėvynei ateities ir geros valios žmonių remenčių gausiomis aukomis. Rinktinės Valdybą sudaro: A. Vendauskas, M. Remeika, S. Jasulis, B. Skamarakas ir A. Matulaitis. Rūmų statymo komisiją sudaro: B. Draugelis M. Mačernis, P. Vareka, L. Prosinskis ir V. Rimgaila. Rūmus pašventino 1933 m. spalių 22 d. Tauragės Romos Katalikų bažnyčios klebonas Vytautas Dikavičius. Šis aktas sudarytas pasirašytas ir įmūrytas tukstantis devyni šimtai trysdešimts trečiųjų metų spalių mėn. dvidešimts antrą dieną

1922 m. Lietuvos šaulių sąjungos plakatas

Šaulių pastangos susigrąžinti Vilnių: „Mes be Vilniaus nenurimsim!“

Mindaugas Nefas

Vilniaus, Vilniaus! Bočių žemės!
Vilniaus, Vilniaus... Amžių keršto!
Kad sušvist dangus užtemęs!
Sosto nieks nebepaveržtų!

Šias eilutes 1926 m. parašė ir „Trimite“ publikavo tuo metu dar menkai žinomas poetas Bernardas Brazdžionis. Panašių eilėraščių bei straipsnių, kuriuose buvo išreiškiama meilė Vilniui, pasiryžimas dėl jo kovoti ir jį išvaduoti netrūko to meto lietuvių publicistikoje. Paradoksiška, bet Vilniaus svarba ir reikšmė lietuviams stipriai išaugo 1920 m., kai kraštą užėmė Lenkija. Po šio praradimo, Lietuvos valdžia ir visuomeninės organizacijos pradėjo aktyvią Vilniaus susigrąžinimo propagandos kampaniją. Eilinio lietuvio žinios apie Vilnių buvo daugiau nei minimalios, todėl pasitelktos visos to meto informacijos sklaidos priemonės, kad būtų pasiektas vienas tikslas – visų žmonių galvose turėjo skambėti šūkis: „Mes be Vilniaus nenurimsim!“

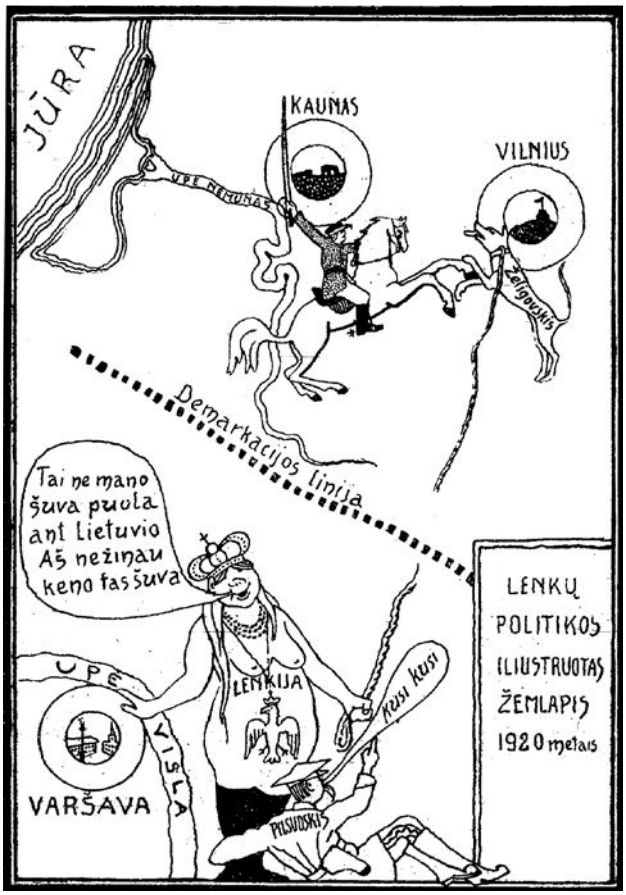

1921m. „Trimite“ publikuota karikatūra, pašiepianti Lenkijos veiksmus Lietuvoje

Neatsitiktinis vaidmuo teko Lietuvos šaulių sąjungai. Šaulių pajėgos ir jų iš dalies kontroliuojami partizanų būriai, aktyviai dalyvavo koviniuose veiksmuose su lenkais 1920 m., o po krašto praradimo iki 1923 m. liko saugoti demarkacinės linijos. Vilniaus likimo klausimui persikėlus iš kovos lauko į diplomatijos areną, šauliai liko aktyvūs ir nuolatos reiškė savo poziciją, kurią išreiškė šiais žodžiais: „Sostinę Vilnių atgausime tik savo šventu pasiryžimu atiduoti Tėvynei savo turtą, savo gyvybę.“ Šaulių veikla, sprendžiant Vilniaus krašto problemą, pasireiškė dviem kryptimis: 1) rengimąsis karui su lenkais ir demarkacinės linijos apsauga; 2) Vilniaus, kaip svarbiausio tautiškumo simbolio, propagavimas. Šiame straipsnyje bus trumpai aptartos šios dvi istorinės LŠS veiklos sritys.

Praktinė veikla: su ginklu ir plunksna rankose

Po sėkmingų Giedraičių ir Širvintų karinių operacijų, įsikišus Tautų Sąjungai nusistovėjo paliaubos, o šauliai liko budėti prie demarkacinės linijos. Buvo įkurti šeši šaulių lauko štabai, kurie nuo 1922 m. vadinti grupėmis. Vienu iš sudėtingiausio ir pavojingiausio ruožo, kuris buvo nusitęsęs: Giedraičių, Širvintų, Vievio, Onuškio ir Valkininkų apylinkėmis, apsauga rūpinosi 6-asis lauko štabas. Pasibaigus kovoms dėl Nepriklausomybės, šaulių fronto štabai nebuvo panaikinti ir toliau vykdė pavestas užduotis, o jų buvo dvi. Pirma, demarkacinės linijos apsauga, antra, žvalgybos duomenų rinkimas. Šaulių iniciatyva buvo siekiama gauti ir trečią funkciją – kontroliuoti prekių judėjimą, t. y. gaudyti kontrabandininkus. Nepaisant LŠS vadovybės draudimų užsiimti tokia veikla, šauliai pakankamai aktyviai ją vykdė. Motyvas žemiškas – siekis materialiai pasipelnyti. Būtina pastebėti, jog LŠS formavimosi metu, į ją įstojo įvairaus „plauko žmonės“, todėl netrūko šaulių nusižengimų, pasinaudojimo tarnybine padėtimi atvejų. Susirėmimai neutralioje zonoje tarp lietuvių ir lenkų buvo labai dažni, pavyzdžiui, 1921 m. sausį šauliai užpuolė tuomet lenkų kontroliuotą Linkmenų miestelį. Panašių „žygių“ imdavosi ir lenkai. Aktyvią antilenkišką veiklą arba lenkų neutralizavimą šauliai vykdė ne tik šalia demarkacinės linijos, bet ir miestuose: buvo atliekamos kratos, sekami lenkai ir su jais susiję asmenys.

Kurioziška, tačiau Vilniaus praradimas suteikė organizacijai platesnių veiklos galimybių, o į jos gre-

tas stojo vis daugiau žmonių. Šaulių sąjunga aktyviai įsijungė į ryškią antilenkišką propagandą, kuria pasižymėjo visa viešoji ir privati erdvė. Iškilaus poeto Maironio eilėraščio „Želigovskiui užgrobus Vilnių“ eilutės šaulių veikloje tapo itin populiarios:

Pavojuj motina-tėvynė;
Ateina audra iš pietų!
Tai lenkas, išgama tautų,
Mums neša pančius ir žudynę,
Dvarų ieškodams prarastų.

Mirtino priešo įvaizdis buvo labai stiprus, šaulių būriai ragino ir skatino LŠS vadovybę bei Lietuvos Vyriausybę nenusileisti „aršiem mūsų nepriklausomybės priešam lenkam“, nepalaikyti su jais jokių ryšių iki šie neatiduos Vilniaus.

Prieš lenkus nukreipta retorika nuolatos skatinanti nepamiršti Vilniaus, dėl jo kovoti buvo ne tik agresyvi, bet dažnai netgi humoristinė ar satyrinė. Pavyzdžiui, šaulių žurnalas „Trimitas“ nuolatos publikuodavo L. Želigovskio, J. Pilsudskio ir lenko įvaizdį pa-

LŠS vadovybė aktyviai stengėsi skleisti lietuvybę sulenkėjusiuose Lietuvos regionuose. 1924 m. net 63 šaulių būriai visoje Lietuvoje deklaravo, jog jų veiklos teritorijoje žmonės yra sulenkėję, todėl šauliai pradėjo platinti laikraštį „Nowiny“, kurį leido Lietuvos gynimo komitetas. 1925 m. buvo įkurta Vilniui vaduoti sąjunga, prie jos ištakų prisidėjo šauliai: Vladas Putvinskis, Antanas Žmuidzinavičius, Balys Sruoga, Stasys Šilingas ir Mykolas Biržiška, pastarasis tapo šios organizacijos pirmininku. Negalima teigti, jog naujoji organizacija buvo priklausoma nuo LŠS ar veikė kaip jos padalinys, tačiau dėl sutapusių ideologijų vyko nuolatinis bendradarbiavimas. Dažnu atveju LŠS veikla: rinkliavos, plakatai, leidiniai, buvo priskiriami Vilniui vaduoti sąjungos veiklai. Iš kitos pusės, tikslo aktualumas, t. y. siekis susigrąžinti Vilnių arba bent jau stengtis, jog visuomenė jo neužmirštų, neleido šio klausimo politizuoti.

Šaulių iniciatyva kiekvienais metais spalio 9 d. visoje Lietuvoje buvo minima Gedulo diena. LŠS rūpinosi, jog ši diena nebūtų pamiršta, tad šaulių bū-

1924 m. plakatas skirtas LŠS rinkliavai.
Lietuvos centrinio valstybės archyvo fondai

1925 m. plakatas skirtas LŠS rinkliavai.
Lietuvos centrinio valstybės archyvo fondai

šiepiančias karikatūras. Tačiau jomis neapsiribojo ir paskelbė Juozo Pronskaus, šaulio, Steigiamojo Seimo nario ir rašytojo feljetonų rinkinį „Prošepano nuotykiai“. Jame buvo pasakojama apie Prošepaną (personažo tipažas lenkas), kuris patenka į įvairias vietas ar situacijas: po lova, po tiltu ir pan. Šiuose feljetonuose buvo pateikiamas neigiamas lenko įvaizdis.

riams buvo įsakyta organizuoti spalio 9 d. minėjimus savo dislokacijos vietose. Jų metu buvo keliamos gedulo ženklu perrištos vėliavos, skelbiamos tylos minutės, organizuojamos viešos paskaitos apie Vilniaus reikšmę Lietuvai. Tačiau Vilniaus praradimo klausimas tikrai ne visai Lietuvos visuomenei buvo svarbus.

Taigi, kad žmonės neužmirštų Vilniaus svarbos Lietuvai, LŠS ir kitos visuomeninės organizacijos bei valdžia stengėsi vykdyti aktyvią propagandą. Kūrė įvairius plakatus, leidinius, šūkius, pvz.: „Spalių devintąją dieną atmink lietuvi viena: tuomet širdį tu paguosi, kuomet Vilnių išvaduosi.“

Šauliai aktyviai domėjosi lietuvių padėtimi Vilniaus krašte ir dažnai tik dėl subjektyvios informacijos, skelbtos „Trimite“, priimdavo griežtas rezoliucijas: „GRIEŽČIAUSIAI PROTESTUOJA prieš barbariškus lenkų žygius ir prašo Vyriausybę dėti visas pastangas, kad padarytoji lietuviams skriauda būtų, kaip galima greičiaus atitaisyta, gi ištremtiems ir visiems nukentėjusiems okupuotos Lietuvos lietuviams, REIŠKIA GILIAUSIOS UŽUOJAUTOS“. Tokie ir panašūs kaltinimai bei raginimai žygiuoti atsiimti Vilniaus skambėjo iš eilinių LŠS narių lūpų. Organizacijos vadovybė tai palaikydavo ir skatindavo ne tik savo kalbomis, bet ir organizuojamais renginiais. Šaulių būriai į antilenkiškus renginius bei rezoliucijų teikimus stengėsi įtraukti kiek tik įmanoma daugiau visuomeninių organizacijų ir taip parodyti, jog tai nėra tik vienos visuomenės grupės siekiamybė.

Dėl bendrų ideologinių dėsnių skleidimo, visuomenėje susiformavo tipinio šaulio įvaizdis: patriotiškas, pavyzdingai besielgiantis, turintis tikslą – atgauti Vilnių. Tad bet koks šaulių tingėjimas arba neorganizuotumas visuomenėje buvo aktyviai sekamas. 1927 m. spaudoje pasirodęs skundas, jog Kelmės šauliai neorganizavo Vilniui paminėti skirtos dienos, iš LŠS vadovybės susilaukė didelio dėmesio. Tokių nukrypimų nuo bendrųjų šauliškos ideologijos normų įvairiuose Lietuvos regionuose 1920–1939 m. laikotarpiu buvo nemažai.

Diplomatinės kovos arena ir šauliai

Konfliktas dėl Vilniaus buvo sprendžiamas ne tik lokaliai, bet ir tarptautinėje erdvėje. Vienas iš labiausiai žinomų mėginimų yra Tautų Sąjungos įgaliotinio, Belgijos užsienio reikalų ministro P. Hymanso pateikti projektai. Šauliai, kaip ir didelė dalis Lietuvos visuomenės, buvo kardinaliai pasipiktinę šiais pasiūlymais. Istoriko A. Abromaičio teigimu, šauliai buvo nusistatę itin kategoriškai ir netgi netiesiogiai grasino, jog jei su pasiūlymu bus sutikta, Vyriausybė „niekur nepasislėps nuo šaulių ir kai po tėvynės išdavikas bus tinkamai nubaustas“. Vis dėlto viltys, jog Tautų Sąjunga ginčą su lenkais išspręs lietuvių naudai, baigėsi 1923 m. pavasarį. Ambasadorių konferencijoje kovo 15 d. priimtas nutarimas dėl Lenkijos valstybės sienų. Pagal jį buvo panaikinta neutralioji zona tarp Lietuvos ir Lenkijos, o Vilnius ir jo kraštas paliktas Lenkijai. Tarptautinės bendrijos požiūriu, konfliktas buvo išspręstas taikiai ir naudingai Lenkijai, nors ši bijojosi Tautų Sąjungos dalyvavimo.

Tokia atomazga sukėlė pasipiktinimą Tautų Sąjunga ir Lenkija. Šauliai tai vertino kaip smūgį Lietuvos Nepriklausomybės pamatams, bet pabrėžė, jog visa Tautų Sąjunga yra netvirta, todėl ši situacija nėra amžiams. Žinoma, šauliai, kaip atskira socialinė grupė, tiesioginės įtakos Tautų Sąjungos sprendimams neturėjo, tačiau jų nuotaikos ir nuomonė buvo visuomenės veidrodis. Įdomu tai, jog šauliai stengėsi savo požiūrį apie tarptautinės politikos įvykius išreikšti tiesiogiai Tautų Sąjungai, nes 1921 m. spalio 31 d. Generalinio štabo viršininkas įsakė, jog visi LŠS susirašinėjimai su Tautų Sąjunga būtų vykdomi tik per Krašto apsaugos ministeriją ar Lietuvos kariuomenės Generalinį štabą. Toks Krašto apsaugos ministro nurodymas negalėjo atsirasti atsitiktinai ir byloja apie LŠS siekį daryti įtaką Tautų Sąjungos pozicijai, sprendžiant Vilniaus likimo klausimą.

LIETUVOS AIDAS

Redakcijos ir administracijos adresas: Kaunas, Vasario 16 d. g-vė 2 nr.
Telefonai: Vyr. redaktorius ir sekretorius — 26-29 (Vasario 16-d. g. 2 nr.), techn. ir kronikos redaktorius — 26-61 (Miško g. 11, „Spindulio“ spaust.), administracijos — 14-14 (Vasario 16-d. g. 2 nr.) Kalbamos valandos: redakcijos — 11—13 val., administracijos — 8—14 val.
Nesusiuntotų raštų redakcija neatsakoja.

TAUTIŠKOS MINTIES DIENRAŠTIS
Įsteigtas Vilniuje 1917 metais

PRENUMERATA: Lietuvoj metams 50 lt., pusei metų—25 lt., 1 mėn. — 5 lt.; su pristatymu Kaune — 6 lt. Vokietijoj, Latvijoj, Estijoj metams — 60 lt., pusei metų — 30 lt., 1 mėn. — 6 lt. Kitur užsieniuose met.—100 lt., pus. met.—50 lt., mėnesiui 9 lt. SKELBIMAI: petito eilutė skelbimų vietoj—1 lt., tekste —1,50 lt., prieš tekstą — 2 lt. 50 ct.
ATSKIRAS NUMERIS 30 CENTŲ.
Už skelbimų ir apmokamų pranešimų turinį redakcija neatsako.

Nr. 230 (1011) Kaunas, ketvirtadienis, 1930 Vytauto Didžiojo metai, spalių 9 d. V metai

Lietuviai! 1920 m. spalių 9 d. lenkai klastingai pagrobė mūsų sostinę Vilnių!

Dienraščio „Lietuvos Aidas“ 1930 m. spalio 9 d. titulinio puslapio fragmentas

Tarp pagrindinių Tautų Sąjungos svarstomų klausimų Lietuvos ir Lenkijos konfliktas dar kartą pateko 1927 m. pabaigoje. Tautų Sąjunga nusprendė išspręsti jau įsisenėjusį Tautų Sąjungos Statuto laužymo atvejį, kai Lietuva ir Lenkija, dvi organizacijos narės ne tik, kad nepalaikė diplomatinių santykių, bet abejose šalyse – karo padėtis. Šios problemos sprendimui pasirinktas įdomus laikas – tik prieš metus abejose valstybėse buvo įvesti autoritariniai rėžimai, tad Tautų Są-

jungos narės siekė kuo greičiau išspręsti šį klausimą, neįvykus radikaliems užsienio politikos pokyčiams. Tuo laikotarpiu Tautų Sąjunga jau buvo sustiprinusi savo pozicijas: ekonominė padėtis didžiosiose valstybėse buvo ganėtinai stabili, o 1925 m. pasirašytas Lokarno paktas leido turėti iliuzijų, jog Vokietija nebekels pavojaus.

Tuo pačiu metu Tautų Sąjungą buvo pasiekęs Lietuvos skundas dėl sudėtingos lietuvių padėties Vilniaus krašte, lietuviškų mokyklų uždarinėjimo ir pan. LŠS Centro valdyba tai vertino kaip gerą žingsnį ir neblogas pozicijas sprendžiant Vilniaus klausimą. Į Ženevą Lietuvos delegacija atvyko turėdama instrukciją: atsisakius karo būvio su Lenkija, neatsižadėti Vilniaus. Lietuvos vyriausybę ir delegaciją drąsino visuomenė, teigdama, kad „ištikus reikalui, visi stosime kovon prieš mūsų priešus lenkus ar kitus“. Tačiau delegacijos vadovas, ministras pirmininkas A. Voldemaras neskubėjo vykdyti instrukcijų. V. Žalio teigimu, ministras pirmininkas laikėsi principingai ir aktyviai derėjosi su valstybių atstovais ne tik posėdžių metu. Po pakankamai karštų diskusijų, kuriose dalyvavo ir pats maršalas J. Pilsudskis, gruodžio 10 d. priimtas nutarimas, pagal kurį pažymėta, jog karo būvis tarp abiejų valstybių panaikinamas. Lenkija pripažino Lietuvos teritorinį vientisumą, bet be Vilniaus. Įdomu tai, jog A. Voldemaras, pritardamas nutarimui, sąmoningai nė karto nepanaudojo žodžio taika. Šiuo savo veiksmu Lietuva iš dalies patenkino Tautų Sąjungos pretenzijas ir išvengė sankcijų. Iš Tautų sąjungos posėdžio sugrįžęs A. Voldemaras buvo sutiktas džiugiai, jis teigė: „Mes išėjome į tarptautinės politikos areną“.

Visuomenėje 1927 m. gruodžio 10 d. nutarimas susilaukė nemažo susidomėjimo. Šauliai sveikino ministrą pirmininką A. Voldemarą, dėkojo jam už „uolų ir garbingą darbą mūsų gyvųjų Tautos reikalų gynimą“. Tokios pačios nuomonės laikėsi ir didžioji Lietuvos visuomenės dalis. Svarbiausia buvo tai, jog nepaisant karo būvio tarp Lietuvos ir Lenkijos panaikinimo, Vilniaus priklausomybės klausimas išliko atviras ir Lietuva jo neišsižadėjo.

Atskiro dėmesio nusipelnė šaulių ir visuomenės laikysena 1938 m. Lietuvos vyriausybei priėmus Lenkijos ultimatumą. Po 1935 m. LŠS reformos, organizacija tapo pavaldi kariuomenės vadui, tad visuomeninė kryptis, taip pat antidisciplinišku elementai buvo gerokai sumenkę. Tad oficialiai šauliai žinią dėl ultimatumo sutiko ramiai, kartu pasiryždami „dar labiau įtempti jėgas ir visu uolumu stiprinti tautos atsparumą ir valstybės saugumą“. LŠS vadovybė stengėsi kontroliuoti šaulius, kad neiškiltų jokia abejonė ar kritika valdžios atžvilgiu, o taip pat „pastebėjus tokius asmenis, kurie platina Lietuvai žalingus gandus, žemina mūsų Vyriausybę, juos sulaikyti ir perduoti saugumo organams“. Šaulių būriuose, ypač provincijose, kur didžioji šaulių dalis buvo menkesnio išsilavinimo ir nejautė stiprios centrinės valdžios įtakos, buvo nepasitenkinimo. Tačiau dėl įstatyminės bazės ir pakankamai griežtos kariuomenės kontrolės (rinktinių vadai buvo apskričių karo komendantai), didesnių viešų nepritarimų neiškilo. Vertinant LŠS vadovybės laikyseną, Lenkijos ultimatumo priėmimo metu, būtina paminėti, jog buvo siekiama kuo griežčiau kontroliuoti visus šaulius, jog atvirai nebūtų išreikšta priešiška nuomonė.

„Mes be Vilniaus nenurimsim“ (eilutė iš Petro Vaičiūno eilėraščio) iki 1939 m. buvo vienu iš svarbiausių Lietuvos šaulių sąjungos šūkių, tačiau atgavus Vilnių, jis tapo vis rečiau vartojamas viešoje erdvėje, galima sakyti, jį pakeitė kitas šūkis: „Vilnių atgavę, neturime teisės nurimti ir atsidusti, nes prieš mūsų akis išdygo naujų darbų“. Net ir šaulių žurnale „Trimitas“ gerokai sumažėjo aršios kritikos ir puolimo lenkų atžvilgiu.

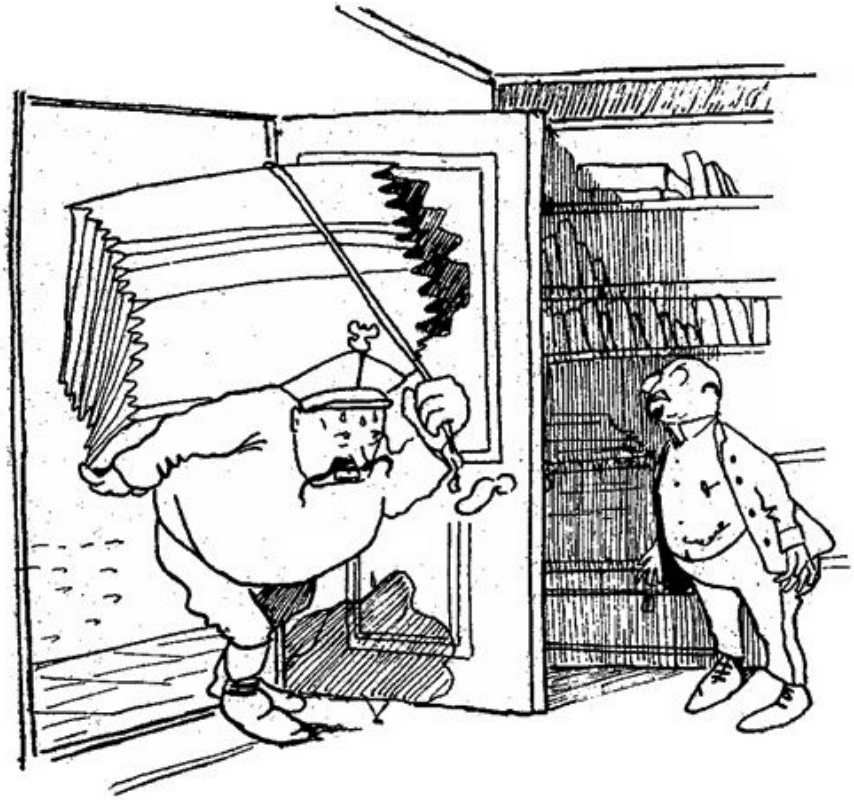

Lenkas sako Tautų Sąjungos kurjeriui:
– Čia atnešiau naują transportą notų, iš kurių kaip ant delno matosi, jog Lenkija skursta tik todėl, kad lietuviai jai nenori padėti. Trimitas, 1924 m.

Šiandien Lietuvos ir kaimyninės Lenkijos santykiai yra visiškai priešingi tarpukario metų santykiams. Varšuva pripažinusi Vilnių ir šalia esančias teritorijas neatsiejama Lietuvos dalimi. Lietuva ir NATO bei ES šalys yra pasiryžusios viena kitai padėti ir džiaugtis viena kitos sėkmėmis.

Saulės (Šiaulių) mūšis – kertinis Lietuvos tapatybės pamato akmuo

Prof. Jonas Vaičenonis

Šiais metais Lietuva švenčia reikšmingą sukaktį. Prieš 780 metų, 1236 m. rugsėjo 22 d., Žemaitijoje, ties Saule (Šiauliais) Lietuvos kariai pasiekė įspūdingą pergalę nugalėdami Kalavijuočių ordino pajėgas. Reikšmingos sukakties proga Lietuvos Respublikos Seimas 2015 m. spalio 20 d. vienbalsiai priimtu nutarimu 2016-uosius paskelbė Saulės mūšio metais. Kaip pabrėžiama Seimo nutarime, jau pradėti Saulės mūšio įamžinimo darbai: atlikti Saulės mūšio vietovės Jauniūnuose, Joniškio r., archeologiniai tyrinėjimai, parengtas Saulės mūšio įamžinimo projektas, Saulės mūšio įamžinimas buvo įtrauktas į valstybinę Lietuvos tūkstantmečio programą. Seimas siekia pasitikti Saulės mūšio sukaktį ir Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį su baigtais Saulės mūšio vietos, pritaikytos turistinei, pažintinei, kultūrinei ir edukacinei veiklai, įamžinimo darbais. Šiuo metu sutelktomis istorikų ir archeologų pajėgomis intensyviai stengiamasi identifikuoti tikslią mūšio vietą.

Nepaisant tebesitęsiančių istorikų ginčų dėl tikslios mūšio vietos, pasiekta pergalė yra pirmoji didingų Lietuvos kovų istorijoje. Tad pažvelkime į mūšį iš arčiau.

XIII a. 4 dešimtmetyje rytiniame Baltijos jūros pakraštyje buvo tęsiama Romos popiežiaus valdžios ekspansinė politika toliau plečiant jau valdomas sritis. Iki tol savo valdas plėtę šiaurės kryptimi, nuo 1228 m. kalavijuočiai pasuko į pietus nuo Dauguvos, rengė žygius į Žiemgalą, Lietuvą, Nalšios žemę, Kuršą. 1236 m. vasario 19 d. Grigaliaus IX bule buvo paskelbtas kryžiaus žygis į Lietuvą. Pažymėtina ir tai, kad tais pačiais metais lygiagrečiai buvo organizuotas Vokiečių ordino puolimas, kurio metu buvo galutinai užkariauta Prūsijoje esanti Pamedės žemė.

Kryžininkų žygiui vadovavo Kalavijuočių ordino magistras Folkvinas. Į Livoniją dalyvauti žygyje atvyko daugiau kaip 2000 Saksonijos kryžininkų. Magistro kariuomenei taip pat talkino 200 pskoviečių, estų, lybių ir latgalių kontingentai, galbūt ir Naugardo žmonės, iš viso, minimaliais skaičiavimais, apie 3000 vyrų. Kitais skaičiavimais galėjo būti ir 4500 karių. Po kruopštaus pasirengimo, žygis pradėtas rugsėjo mėnesį, tačiau tai nebuvo pats patogiausias laikas tokioms operacijoms. To laikmečio rytinio Baltijos pajūrio žemės, kaip mini metraščiai, gausios miškų ir pelkių buvo sunkiai įveikiamos vasarą. Taigi teritoriją siekiant užkariauti įprastai, buvo siūloma žygius rengti žiemą, kuomet upes ir ežerus sukausto ledas. Tad nusižengiant tradicijai ir dideliam kryžininkų norui žygį surengti kuo greičiau buvo pasirinktas vasaros laikas. Žygiuota per neužkariautos Žiemgalos teritoriją niokoti Laukuvos kunigaikščio Vykinto žemių. Žygio metu buvo siaubiama ir naikinama Saulės (Šiaulių) žemė. Netikėtai užklupti žemaičiai per kelias dienas surinko savo pajėgas, sulaukė pagalbos iš kitų genčių ir rugsėjo 21 d. pastojo kelią pasukusiai atgal ordino kariuomenei. Suburtą kariuomenę sudarė 3-4 tūkstančiai karių. Jai, daugumos istorikų nuomone, vadovavo kunigaikštis Vykintas, kuris buvo jėgas ir teritorijas telkiančio Lietuvos valdovo Mindaugo aplinkos žmogus – brolio žmonos brolis. Kaip teigia istorikas Tomas Baranauskas, į kovą su įsiveržusiu priešu stojo Mindaugo suvienyta Lietuva, kuri jau buvo įveikusi vidines problemas. Mūšis įvyko rugsėjo 22 d. kažkur į šiaurę nuo šiandieninių Šiaulių.

Mūšio vietovė buvo pelkėta. Vokiečių raitija tokiomis sąlygomis negalėjo veikti efektyviai. Ordino riteriai buvo priversti kautis pėsčiomis. Išaušus rugsėjo 22 d. rytui Vykinto kariuomenei priartėjus prie kryžininkų stovyklavietės ir užkirtus jiems atsitraukimo galimybę prasidėjo nuožmi kova. Mūšio eigoje priešo kariuomenės branduolys buvo apsuptas. Puolantys žemaičiai be įprastinės ginkluotės priešininką taranavo medžių kamienais. Kryžininkus apėmė panika. Bėgančius iš mūšio lauko ordino kariuomenės likučius persekiojo žiemgaliai. Mūšis pasibaigė visiška Lietuvos pergale. Sumuštos kryžininkų kariuomenės likučiai tik rugsėjo pabaigoje pasiekė Rygą.

Saulės mūšyje Livonijos ordino kariuomenė patyrė didžiulius nuostolius. Kaip teigia Rusios metraščiai, namo sugrįžo tik kas dešimtas. Žuvo pats magistras Folkvinas, 48 ordino broliai (riteriai), beveik 2000 kryžininkų ir 180 pskoviečių. Kitais skaičiavimais šis skaičius siekia net 4000 žuvusių. Kovoje kritusių brolių skaičius sudarė apie pusę Kalavijuočių ordinui priklausiusių riterių.

Istoriko Edvardo Gudavičiaus teigimu, žemaičių laimėtas mūšis negalėjo sunaikinti ir nesunaikino vokiečių valdžios Livonijoje, kita vertus, Kalavijuočių ordiną jis pavertė politiniu lavonu, sužlugdė jo planuotus puolamuosius veiksmus. Neabejotinai mūšis buvo Europinės reikšmės, sudavęs stiprų smūgį vokiečių ekspansijai rytiniame Baltijos jūros pakraštyje. Patirtas pralaimėjimas Romos kuriją privertė imtis nepaprastųjų priemonių kalavijuočiams į Vokiečių ordiną įjungti. Jas įgyvendinant 1237 m. buvo sukurta atskira Vokiečių ordino šaka – Livonijos ordinas. Žemaičių pergalė keliolikai metų atitolino prasidedantį Livonijos puolimą į Lietuvą, o pastarajai lėmė palankias vienijimosi sąlygas. Kaip pastebi Tomas Baranauskas, po mūšio būtent Mindaugo vedami lietuviai pradeda aktyviai reikštis karo žygiuose, tad tikėtina, kad ties Saule pasiekta pergalė,

kunigaikščiui padėjo galutinai įtvirtinti savo autoritetą. Pasinaudodama mūšio sėkme, 1237 m. pradžioje Lietuvos kariuomenė įsiveržė į Kuršą, kur ties Tukumu sumušė vyskupo Engelberto ir kalavijuočių kariuomenę. Kuršas, išskyrus pačią šiauriausią Vanemos žemę, pateko į Lietuvos įtakos sferą. Naudodamasi atokvėpiu šiaurės vakarų fronte, Lietuva pasuko į rytuose esančią Rusią, kur išplėtė savo įtaką. Sėkmingų kovų metu prie Lietuvos buvo prijungta Naugarduko žemė.

Parengta pagal:

Edvardas Gudavičius, *Mindaugas*, Lietuvos istorijos institutas, Vilnius, 1998.

Edvardas Gudavičius, *Lietuvos istorija, Nuo seniausių laikų iki 1569 metų*, I tomas, Vilnius, 1999.

Romas Batūra, Lietuvos pergalė Šiaulių (Saulės) mūšyje 1236 m., Šiauliai, 2005.

Tomas Baranauskas, Šiaulių (Saulės) mūšis: jo reikšmė, eiga ir istorinis kontekstas, istorija.net/2011.

Jonas Vaičenonis, Lietuvos karyba. Nuo baltų iki XXI amžiaus: kariuomenė, fortifikacija, mūšiai ir karvedžiai, Šviesa, 2011.

Saulės mūšis. Voldemār Vimba. Latvijos karo muziejus

Įdomūs faktai

- Pasiekta pergalė literatūroje yra įvardijama, kaip lietuvių ar tik vienų žemaičių pasiekta pergalė. Čia tenka pastebėti, kad XIII–XIV a. šaltiniuose žemaičiai visada laikomi Lietuvos ir lietuvių dalimi. Tad esminio prieštaravimo, kam priskirti laimėjimo šlovę, nėra.

- XX a. ketvirtajame dešimtmetyje Lietuvos Respublikos karininkams buvo įteiktos paradinės špagos. Ant jų geležčių tarp kitų žymiausių valstybės pergalių pavadinimų, pirmuoju buvo įrašytas 1236 m. Saulės mūšio vardas.

- 2000 m., įvertinus Saulės mūšio reikšmę, Lietuvos ir Latvijos valstybių parlamentai mūšio datą – rugsėjo 22 dieną – paskelbė Baltų vienybės diena.

- Lietuvos kario ginkluotėje buvo naudojami dviašmeniai kalavijai, ietys su įmoviniais antgaliais, plačiaašmeniai kovos kirviai. Apsaugai galėjo būti dėvimi metaliniai šalmai, naudojami mediniai, oda aptraukti skydai su skydo umbu.

- Mūšyje kovojusio kario kalavijas buvo 0,8 – 1.0 m ilgio ir svėrė 1,2 – 1,3 kg.

Policininkas, šaulys A. Maciulevičius: „Didžiausia vertybė yra žmonės“

Kartais, kad padarytum žygdarbį, pakanka atsitiktinumo arba keistai supuolusių aplinkybių. Tačiau yra žmonių, kuriems darbas tokių „atsitiktinumų“ pametėja nuolat. Vienas iš jų – LŠS štabo Garbės sargybos kuopos šaulys, Kauno apskrities Vyriausiojo komisariato 2-os kuopos mobilaus būrio vyr. patrulis Andrius Maciulevičius. Išgelbėjęs žmogaus gyvybę, savo poelgio nesureikšmina. „Toks mūsų darbas“, – teigia patrulis, kurio vardą Kauno policininkai taria su pagarba.

Šaulys A. Maciulevičius buvo apdovanotas Vidaus reikalų ministerijos Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento ženklu „Už nuopelnus gyventojų saugai“

Pelnytai

Andriau, kas gi įvyko tą lemtingą dieną?

Tiesiog gavome pranešimą, kad sūnus išėjo iš namų pasivaikščioti ir, tikėtina, žudytis. Nuvykome kuo greičiau į Panemunę ir radome stresuojančią moterį. Ji papasakojo apie savo sūnų, kuris ketinimą nusižudyti buvo išsakęs prieš išeidamas iš namų. Bandėm skambinti mobiliuoju, tačiau niekas neatsakė. Moteris pasakojo, kad sūnui šiuo metu iš tiesų sunkus laikas: išsiskyrė, verslas nebesiseka ir po truputį klimpsta į alkoholio liūną.

Pagaliau prisiskambinus, tapo aišku, kad vyro ketinimai rimti. Puolėme klausytis, kur jis yra, ar ūžia automobiliai, nes tada lengviau identifikuoti žmogaus buvimo vietą. Išsiaiškinome, kaip jis atrodo, ir nulėkėme link upės. Paupys čia ilgas, todėl važiavome pėsčiųjų taku, įsijungėme žibintą, stebėjome krantą, kol upėje pamačiau žmogų su motinos nusakytos spalvos striuke.

Šokau lauk iš automobilio, pradėjome šaukti, kad grįžtų, kad pasikalbėtumėm, tačiau žmogus neklausė, brido vis gilyn, kol besimatė tik galva. Nusimečiau liemenę, diržą ir šokau gelbėt. Plaukte ir dugnu šiaip ne taip nusiyriau iki nelaimėlio ir pačiupau už peties. Įdomu, kad jis tada labai išsigando, nesuprato iš kur čia aš atsiradau. Toliau viskas vyko įprastai: stresas, riksmai, ašaros... Kol atvažiavo medikai, išsigręžiau uniformą.

Kaip Jūs apskritai atsiradote policijoje?

Prieš tai dirbau Viešojo saugumo tarnyboje, tačiau į policiją mane kvietė nuolat. Prasidėjus eilinėms pertvarkoms, nusprendžiau, kad metas keisti tarnybos vietą. Kita priežastis – noras tobulėti. Pirmojoje darbovietėje dirbdavo kūnas, bet galva lyg ir nelabai (juokiasi aut. past.). Policijoje reikia mąstyti, darbas yra kūrybiškas, o didžiausias apdovanojimas – žmogaus pasakytas ačiū.

Skaudžiausia būna matyti nuskriaustus ir prastomis sąlygomis gyvenančius vaikus. Kai patruliuojame Rukloje, dažnai įsidedu saldainių, šokoladukų. Daug visokių atvejų būta, bet vaikų gaila labiausiai, nes jie niekuo nenusikalto. Tiesiog taip yra ir tiek.

Kur randi stiprybės, kad viso to „neparneštum" namo? Kaip atsiriboji nuo visų tų, pavadinkim, negandų?

Taip nutikdavo pirmaisiais darbo policijoje metais. Tada darbą „nešdavau" namo. Kentėjo šeima, pašlijo santykiai su žmona. Tačiau žmona yra beveik psichologė. Nutaikiusi progą, ji viską sudėliojo taip, kaip reikia. Pakalbėjome, išsiaiškinome ir viskas vėl stojo į savo vietas. Dabar grįžtu namo, pakabinu uniformą, o su ja ir visus tuos įvykius, kurie nutiko darbe.

Man patinka čia esantys žmonės. Aišku, Garbės sargybos kuopoje matau daug naujų veidų, tačiau didžiausia vertybė yra žmonės, kuriuos pažįstu jau daug metų. Smagu su jais ką nors nuveikti, o ne vien sėdėti ir žiūrėti į tolį arba, dar blogiau, gerti alų.

Kaip į šauliškę veiklą reaguoja tavo viršininkai policijoje? Ar palaiko?

Taip, jie žino apie šią mano veiklą. Kartais, kai papasakoju apie šaudymus, iš kolegų sulaukiu pavydžių susižavėjimo šūksnių. Vadas stebisi, kaip randu laisvo laiko, tačiau kai nori, randi.

Beje, kalbant apie LŠS ir Lietuvos policijos bendradarbiavimą, derėtų pasakyti, kad jis nėra visiškai išnaudojamas. Ypač masiniuose renginiuose. Dėl šaulių patruliavimo su policininkais, kyla įvairių komplikacijų, nes keičiasi įstatymai, yra daug visokių subtilybių. Tiesiog reikia nemažai pasimokyti, kad galėtum tinkamai padėti pareigūnui.

„Man didžiausias apdovanojimas – žmogaus pasakytas ačiū", – sako šaulys.

Dažnai manęs klausia, kaip sugebėjau pamiršti vieną ar kitą įvykį, bet jei tu su juo gyvensi visą laiką – gali išprotėti. Reikia mokėti atsiriboti, matyti šviesiąją gyvenimo pusę.

Gal pakalbėkime apie Šaulių sąjungą...

Šauliu tapau 1998-aisiais. Tada organizacija buvo gerokai kitokia. Nei uniformų, nei tvarkos, nei dar kažko. Tokie buvo laikai. Kažkas pasakė, kad būnant šauliu, nereikės eiti į kariuomenę ir aš tuo patikėjau (juokiasi aut. past.), tačiau šaukimo pažymėjimo vis vien paprašė. Išėjau tarnauti. Paskui vis labiau įsisukau į šauliškus reikalus ir tai darau iki šiol.

Kiekvienas žmogus yra individualus, todėl apibūdinti gerą šaulį yra sunku. Pareigūną lygiai taip pat. Visi mąstome, elgiamės skirtingai, esame skirtingi žmonės. Man pats faktas, kad žmonės randa ir skiria savo laiką LŠS jau savaime yra nuostabus. Tik norisi, kad būtų didesnė idėjų, žinių apsikeitimo galimybė. Kas nors sužinojo ką nors naujo – pasidalina su visais. Mano galva, labai svarbu, kad Sąjunga neliktų vien su savo garbinga istorija. Arba, kad neliktų vien su kariuomene. Yra policija, ugniagesiai, pasieniečiai. Su jais reikia bendradarbiauti, kad kiekvienas šaulys galėtų ko nors iš jų pasimokyti, patobulėti.

Bendravo Valdas Kilpys

Nuotraukos V. Kilpio

Alexander Gogun. Stalino komandosai. *Iš rusų kalbos vertė Rimvydas Užukukis. – Vilnius: Briedis [2016]. – 312 p.: iliustr.*

Leidykla „Briedis“ išleido dar vieną serijos „II pasaulinis karas“ knygą – A. Goguno „Stalino komandosai“, kurioje pasakojama apie Antrojo pasaulinio karo metais Ukrainoje ir kitur veikusius sovietinius partizanus.

Daugelis esame girdėję apie sovietų partizanus – liaudies didvyrius, kurie aršiai kovėsi su fašistiniais grobikais. Tačiau realybė ir tikroji istorija smarkiai skiriasi nuo viso to, kas buvo pasakojama sovietų istoriografijoje. Tik dabar pradedama kalbėti apie intrigas, mūšių vengimą, masinį plėšikavimą, prievartą, tarpusavio vaidus dėl moterų, visuotinį, ištisus mėnesius trunkantį girtuokliavimą ir net kanibalizmą. Knyga parengta remiantis archyviniais šaltiniais, pačių raudonųjų partizanų ataskaitomis, kitų dokumentų ištraukomis.

Šiuo metu A. Gogunas tęsia savo tyrimus Laisvajame Berlyno universitete. 2010–2012 m. jis dėstytojavo Potsdamo universitete, 2013 m. apgynė disertaciją Tautos atminimo institute Izraelyje (Yad Vashem).

Leonid Rabičev. Karas viską nurašys. *Iš rusų kalbos vertė Rimvydas Užukukis. – Vilnius: Briedis [2016]. – 352 p.: iliustr.*

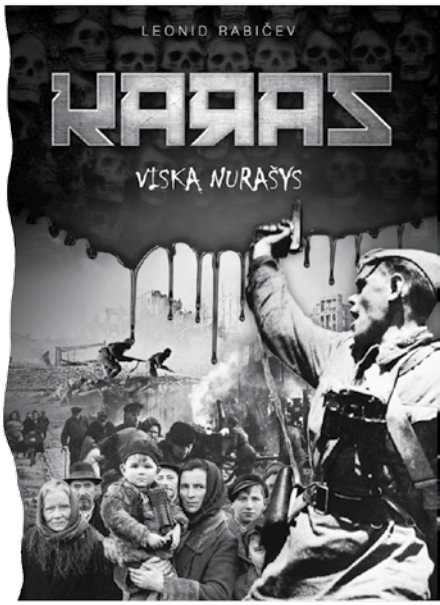

„Karas viską nurašys“ – tai dar viena knyga, kuri papildo „Briedžio“ leidyklos leidžiamą knygų seriją „II pasaulinis karas“. Knygos autorius – Leonidas Rabičevas – dailininkas, grafikas, poetas ir Antrojo pasaulinio karo dalyvis, apdovanotas sovietiniais „Raudonosios žvaigždės“ ir „Tėvynės karo“ II laipsnio ordinais bei medaliais, buvęs 31-osios armijos ryšininkas, leitenantas. Didžioji knygos dalis skirta kovoms Rytų Prūsijoje aprašyti.

Vieni jo draugai šią knygą gyrė, kiti prašė sunaikinti ar bent jau nespausdinti. Autoriaus žodis sunkus ir neįprastai tiesus, nes sąžiningai ir atvirai aprašomi visi įvykiai fronte, kuriuose L. Rabičevas dalyvavo pats, taigi, daugelis knygos eilučių gali šokiruoti. L. Rabičevas, pirmiausia, būdamas sąžiningas sau, pasakoja nieko neslėpdamas ir nepagražindamas tiesos: „Jeigu to neparašysiu, niekas to ir nesužinos, – rašau tik tai, ko niekas kitas neparašys, svarbu, kad sužinotų, pernelyg viskas panašu į šiuolaikinio gyvenimo koliziją – ne išimtis ir pasikartojimai“, – sako autorius. Lyginant memuarinių knygų autorius, šiame kontekste būtų galima paminėti nebent N. Nikuliną ir gal dar keletą kitų, kurie rašė apie įvykius frontuose, ypač Rytų Prūsijoje, tačiau atvirumo aspektu jie L. Rabičevui neprilygsta.

Knyga iliustruota nuotraukomis, autoriaus piešiniais, pasakojimą papildo ir autoriaus poezijos posmai.

Jutaka Jokota, Joseph D. Harrington Povandeniniai kamikadzės. *Iš anglų kalbos vertė Aušra Stanaitytė-Karsokienė. – Vilnius: Briedis [2016]. – 320 p.: iliustr.*

Serijos „II pasaulinis karas“ naujiena – Jutakos Jokotos, Josepho D. Harringtono knyga „Povandeniniai kamikadzės“ apie neįtikėtiną Japonijos jūrų laivyno išradimą – kaiteną. Šias torpedas keliu, kuriuo negrįžtama, keliu į mirtį pilotuodavo vyrai, savanoriškai aukojantys gyvybę dėl savo šalies.

Jutaka Jokota (Yutaka Yokota) rengėsi tapti naikintuvo pilotu, bet kaip savanoris buvo perkeltas į povandeninių mirtininkų pajėgas. Šioje knygoje, parengtoje dienoraščių pagrindu, atskleidžiamas ne tik torpedų atsiradimas, jų veikimo principas, laimėjimai mūšiuose, bet ir jas pilotavusių vyrų vidinė drama, jų pasiryžimas kovoti ir mirti.

Kaitenų karinės pajėgos, sudarytos iš mirtininkų pilotuojamų torpedų, paskutiniais Antrojo pasaulinio karo mėnesiais beviltiškai kovojo mėgindamos sutriuškinti Jungtinių Amerikos Valstijų laivyną. Tačiau šis ginklas buvo toks įslaptintas, kad apie jį nežinojo net patys japonai.

Šis pasakojimas apie bene keisčiausią ir fanatiškiausią kovinę grupę per visą karo istoriją!

Priimti eiti pareigas:

LŠS vado 2016-02-29 įsakymu Nr. 49P Aleksandras Asanavičius priimtas į LŠS Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės vyr. mokymo specialisto (koviniam rengimui) pareigas nuo 2016-03-01.

LŠS vado 2016-02-29 įsakymu Nr. 53P Dovydas Rogulis priimtas į LŠS Mokymo centro vyr. mokymo specialisto (vyr. instruktoriaus) pareigas nuo 2016-03-01.

LŠS vado 2016-03-04 įsakymu Nr. 60P Vladimiras Liapinas priimtas į LŠS štabo G6 (Ryšių ir informacinių sistemų) skyriaus viršininko pareigas nuo 2016-03-07.

LŠS vado 2016-04-11 įsakymu Nr. 82P Rūta Čepaitienė paskirta į LŠS Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės Marijampolės jaunųjų šaulių 8-osios kuopos vadės pareigas nuo 2016-04-12.

LŠS vado 2016-04-22 įsakymu Nr. 91P Dovilė Rusteikienė priimta į LŠS žurnalo „Trimitas“ redaktorės pareigas nuo 2016-04-25.

LŠS vado 2016-04-25 įsakymu Nr. 92P Aidas Žydelis priimtas į LŠS Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės apsaugos šaulių kuopos vado pareigas nuo 2016-04-26.

Iš pareigų atleisti:

LŠS vado 2016-04-11 įsakymu Nr. 81P Audrius Dubickas atleistas iš LŠS Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės 8-osios kuopos vado pareigų nuo 2016-04-11.

Lietuvos šaulių sąjungos vado padėka apdovanoti:

Kpt. Greta Bačienienė, Lietuvos kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos Karo medicinos gydytojų rengimo skyriaus viršininkė.

Vyr. srž. sp. Rasa Chrimlienė, Lietuvos kariuomenės dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos Karo medikų rengimo organizavimo ir kontrolės skyriaus padėjėja-instruktorė.

Petras Briedis, LŠS LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės Šilalės S. Girėno šaulių 3-iosios kuopos vado pavaduotojas.

Vladislovas Ryla, LŠS LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės Šilalės S. Girėno šaulių 3-iosios kuopos šaulys.

Ričardas Baliukynas, LŠS LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės Jurbarko Petro Paulaičio šaulių 1-osios kuopos 1 būrio 2 skyriaus vadas.

Alvydas Januškevičius, Jurbarko A. Giedraičio-Giedriaus gimnazijos direktorius.

Vidmantas Burba, LŠS LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės Skirsnemunės šaulių 7-ojo atskirojo būrio vadas.

Benius Radvila, LŠS LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės Jurbarko Petro Paulaičio šaulių 1-osios kuopos 1 būrio 1 skyriaus šaulys.

Aras Kaikaris, LŠS Vakarų (jūros) šaulių 3-iosios rinktinės Klaipėdos šaulių 1-osios kuopos vadas.

Artūras Baltrukaitis, LŠS Vakarų (jūros) šaulių 3-iosios rinktinės Klaipėdos šaulių 1-osios kuopos šaulys.

Gintautas Drabulis, LŠS Vakarų (jūros) šaulių 3-iosios rinktinės vado pavaduotojas.

Donatas Jaunius, LŠS Vakarų (jūros) šaulių 3-iosios rinktinės Šilutės šaulių 8-osios kuopos vadas.

Kazys Grinkevičius, LŠS Vakarų (jūros) šaulių 3-iosios rinktinės Klaipėdos šaulių 1-osios kuopos vado pavaduotojas.

Šaulių sąjungos pasižymėjimo ženklu „Už nuopelnus šaulių sąjungai“ (I laipsniu) apdovanoti:

Andrius Dručkus, Už nenuilstamą kovą dėl nepriklausomos Lietuvos, šauliškų vertybių puoselėjimą ir asmeninį pavyzdį kiekvienam šauliui.

Šaulių sąjungos pasižymėjimo ženklu „Už nuopelnus šaulių sąjungai“ (III laipsniu) apdovanoti:

Ats. vrš. Ričardas Dapkus, LŠS LDK Kęstučio šaulių 7-osios rinktinės Vyriausiasis mokymo specialistas (koviniam rengimui) už uolią ir sąžiningą tarnybą.

Jonas Žiezdrys, LŠS Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės Utenos šaulių 2-osios kuopos šaulys, už uolią ir sąžiningą tarnybą.

Vidaus tarnybos pulkininkas Vladas Beržanskas, Valstybės sienos apsaugos tarnybos Ignalinos atominės elektrinės Apsaugos rinktinės vadas, už svarų asmeninį indelį stiprinant Lietuvos šaulių sąjungą.

Lietuvos šaulių sąjungos vado daiktine dovana apdovanoti:

Ats. kpt. Rimantas Eigėlis, LŠS Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės vado pavaduotojas.

UŽJAUČIAME

Mirus šauliui Juozui Vaišnorai, nuoširdžiai užjaučiame žmoną, vaikus ir artimuosius.

Kėdainių P. Lukšio 5-osios kuopos šauliai

Mirus šauliui, Žemaičių apygardos partizanų vadui, Lietuvos kariuomenės savanorių kūrėjui, Lietuvos laisvės armijos nariui, politiniam kaliniui, Vyčio kryžiaus IV laipsnio ordino kavalieriui Steponui Grybauskui, užjaučiame šeimą bei artimuosius.

Vakarų (jūros) šaulių 3-iosuios rinktinės šauliai

Skaudžią netekties ir liūdesio valandą nuoširdžiai užjaučiame Anykščių Dariaus ir Girėno 1-os kuopos šaulį Rimantą Radzevičių, mirus brangiai Mamai.

Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-os rinktinės vadė,

Anykščių Dariaus ir Girėno šaulių 1-os kuopos vadas ir šauliai.

Nuoširdžiai užjaučiame kuopos vadės pavaduotoją Adomą Ašmontą, mirus mylimai seseriai.

Kėdainių P. Lukšio 5-osios kuopos šauliai

Mirus Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės Alytaus 1-osios kuopos šauliui Alfonsui Norinkevičiui, nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Rinktinės vadas ir šauliai

Mirus mylimam broliui, nuoširdžiai užjaučiame 11-osios kuopos vadą Petrą Grėbliauską.

Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-os rinktinės vadas ir šauliai

Mirus šauliui Antanui Dobrovolskiui, nuoširdžią užuojautą reiškiame šeimai bei artimiesiems.

Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės šauliai

Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje vadą JULIŲ RŪTENĮ BUTKŲ, švenčiantį garbingą 80-ąjį jubiliejų. Tegul Jūsų entuziazmas, noras kurti ir dirbti Tevynės labui dar labiau uždega meilės Tėvynei, patriotiškumo kibirkštėlę išeivių širdyse.

Nuoširdžiai sveikina išeivijos šauliai

Šaulius JONĄ ARBAČIAUSKĄ 80-ojo, JONĄ TYLIŲ 70-ojo, STANISLOVĄ NAVICKĄ ir RIMANTĄ KAIRIŪKŠTĮ 65-ojo, PRANĄ BARZDŽIŲ 60-ojo, AUDRIŲ ŠKERBĄ 45-ojo gimtadienio proga. Linkime stiprios sveikatos, gražių bei energingų gyvenimo metų.

Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės 2-osios kuopos vadas ir šauliai

Šaulius KAZIMIERĄ DAPKŲ 90-ojo, VINCENTRĄ KURSĄ 80-jo, ALBERTĄ URBĄ 75-ojo, STANISLOVĄ ŠMIGELSKĮ 85-ojo jubiliejaus proga. Linkime stiprios sveikatos, neišsenkančios energijos pasirinktame šauliškame kelyje, ištvermės ir dvasios stiprybės tarnaujant Lietuvos šaulių sąjungai ir Tėvynei.

Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės Kauno „Tvirtovės“ 3-osios kuopos vadas, valdyba ir šauliai

Šaulę MAGDUTĘ SALASEVIČIENĘ 75-ojo gimtadienio proga. Šaulius ROMUALDĄ GRABAUSKĄ 70-ojo, jaunųjų šaulių būrio vadą VALIŲ KUČIAUSKĄ 40-ojo, MARIJŲ SIEGEL 20-ojo jubiliejaus proga. Linkime stiprios sveikatos, ilgų bei prasmingų gyvenimo metų, neišsenkančios energijos pasirinktame šauliškame kelyje, ištvermės bei dvasios stiprybės tarnaujant Lietuvos šaulių sąjungai ir Tėvynei.

Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės Vilkaviškio P. Karužos šaulių 6-osios kuopos vadas ir šauliai

Šaulius ANTANĄ VAITKEVIČIŲ 80-ojo jubiliejaus bei PRANĄ TRAKINĮ 65-ojo gimtadienio proga. Linkime geros sveikatos bei dvasios stiprybės tarnaujant Lietuvos šaulių sąjungai ir Tėvynei.

Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės Mažeikių 5-osios kuopos vadas ir šauliai

Šaulius JUOZĄ SABALIAUSKĄ ir JUOZĄ VISMANTĄ 75-ojo jubiliejaus proga. Linkime puikios sveikatos, tvirtybės ir ištvermės šauliškoje veikloje.

Gen. P. Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės Radviliškio 1-osios kuopos vadas ir šauliai

Garbės šaulį, kuopos vadą PETRĄ SURDOKĄ 70-ojo, GINTĄ BRADAUSKIENĘ 50-ojo jubiliejaus proga. Linkime stiprios sveikatos, pozityvaus nusiteikimo ir šauliško entuziazmo.

Karininko Antano Juozapavičiaus 1-osios šaulių rinktinės Adolfo Ramanausko-Vanago šaulių 4-osios kuopos šauliai

APIE MUS RAŠO

www.lrytas.lt: „Neįgalieji kviečiami jungtis prie Šaulių sąjungos“. Rašoma apie naujus narius, kurie nepaisydami savo negalios, jungiasi prie Šaulių sąjungos.

Jurbarko rajono laikraštis „Šviesa“: „Laisvės atkūrimą pagerbė priesaikomis“. Rašoma apie Tauragės apskrityje stiprėjančią LŠS ir gausėjančias jos gretas.

Joniškio rajono laikraštis „Sidabrė“: „Įamžintas Genio rinktinės vado atminimas“. Rašoma apie šaulių atliktus darbus, įamžinant rezistentų kovas Žagarės apylinkėse.

Joniškio rajono laikraštis „Sidabrė“: „Latvijoje pagerbė žuvusį kraštietį“. Apie šaulių kelionę į Latviją, Ilės bunkerį, kuriame žuvo partizanas Benediktas Povilaitis.

Joniškio rajono laikraštis „Sidabrė“: „Paminėjo narystės metines“. Rašoma, kaip Joniškio šauliai paminėjo Lietuvos narystės NATO metines.

Joniškio, Akmenės rajonų laikraštis „Krašto žinios“: „Partizano žuvimo vietoje iškilo atminimo lenta“. Rašoma, kad Joniškyje, partizano Martyno Kliausiaus-Tautvydo namų vietoje, šaulių iniciatyva įrengta atminimo lenta.

Žurnalas „Valstybė“: „Dėmesio! Lietuvoje ginkluojasi visi, išskyrus savanorius“. Straipsnyje aptariami ginklų laikymo, įsigijimo reikalavimai Lietuvoje. Retoriškai klausiama, kada Tėvynės gynėjai galės namie laikyti ginklus ir būti visuomet pasirengę atremti agresorių.

Prienų ir Birštono rajonų laikraštis „Gyvenimas“: „Diena jaunųjų šaulių kursuose Rukloje“. Rašoma apie Balbieriškio pagrindinės mokyklos jaunųjų šaulių dieną, kurią jie praleido pirmosios pakopos j. šaulių kursuose.

Kaina 1,59 €